

**IZVJEŠĆE
O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
JAVNOG PODUZEĆA „HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE“ D.D.
MOSTAR**

na dan 31.12.2013. godine

Broj: 06-02/14

Sarajevo, svibanj 2014. godine

SADRŽAJ

I.	NEOVISNO REVIZIJSKO MIŠLJENJE.....	1
II.	GODIŠNJA FINANCIJSKA IZVJEŠĆA	1
	Bilanca uspjeha za razdoblje 01.01. – 31.12.2013. godine	1
	Bilanca stanja na dan 31.12.2013. godine	2
	Izvješće o gotovinskim tijekovima za razdoblje od 01.01. do 31.12.2013. godine.....	3
	Izvješće o promjenama u kapitalu za razdoblje koji završava na dan 31.12.2013.	4
III.	IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA	5
1.	Uvod	5
2.	Predmet, cilj i obim revizije	5
3.	Prethodno iskustvo sa klijentom i kontrole drugih organa	6
4.	Postupanje po preporukama iz prethodnog izvješća	6
5.	Sustav internih kontrola.....	7
6.	Neusklađenost važećih propisa i usvojenih akata	10
6.1	Spor koji se vodi po pitanju bruto satnice	10
6.2	Sporazum o postizanju pojedinačnih nagodbi za rješavanje radnih sporova	13
7.	Planiranje i izvješćivanje	14
8.	Prihodi, rashodi i finansijski rezultat.....	15
8.1	Prihodi	15
8.2	Rashodi.....	16
8.3	Finansijski rezultat	22
9.	Stalna i tekuća sredstva, obveze i kapital	23
9.1	Stalna sredstva i dugoročni plasmani	23
9.2	Tekuća sredstva	26
9.2.1	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	26
9.2.2	Potraživanja i plasmani	27
9.3	Obveze	31
9.4	Kapital.....	34
10.	Sudski sporovi.....	34
11.	Javne nabave	35
12.	Komentar.....	41
IV.	REZIME DANIH PREPORUKA.....	42

I. NEOVISNO REVIZIJSKO MIŠLJENJE

Osnova za reviziju

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća Javnog poduzeća „Hrvatske telekomunikacije“ d.d. Mostar (u daljem tekstu - Društvo) za 2013. godinu (Bilance stanja, Bilance uspjeha, Izvješe o promjenama u kapitalu, Izvješe o gotovinskim tijekovima) na dan 31. prosinac 2013. godine i usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost rukovodstva za finansijska izvješća

Rukovodstvo Društva odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvješća sukladno Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja (MSFI) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS). Ova odgovornost obuhvata kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale uslijed prevare i greške, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima.

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, rukovodstvo Društva je odgovorno i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, uključujući i odredbe zakona i propisa na osnovu kojih su transakcije i iznosi objavljivani u finansijskim izvješćima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvješćima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonom o reviziji institucija u FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 22/06) i primjenjivim Međunarodnim standardima Vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu da radimo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objavama datim u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je zasnovan na prosuđivanju revizora, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvješćima uslijed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, u cilju odabira revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primjenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvješća.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvješćima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske transakcije i informacije, po svim bitnim pitanjima, usklađene sa odgovarajućim zakonskim propisima. Ova odgovornost uključuje provođenje procedura, kako bi se dobili revizijski dokazi o tome da li se sredstva koriste za namjene utvrđene zakonima i propisima. Procedure uključuju procjenu rizika od značajnog neslaganja sa zakonima.

Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše mišljenje.

Pozitivno mišljenje

Po našem mišljenju, finansijska izvješća Javnog poduzeća „Hrvatske telekomunikacije“ d.d. Mostar, po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno stanje imovine i obveza na dan 31.12.2013. godine, rezultate poslovanja i gotovinski tijek za godinu koja je završila na taj dan, sukladno Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja.

Finansijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvješćima Javnog poduzeća „Hrvatske telekomunikacije“ d.d. Mostar, u toku 2013. godine bile su u svim značajnim aspektima usklađene sa odgovarajućim zakonskim i drugim propisima.

Isticanje predmeta

Bez uticaja na izraženo mišljenje, ističemo slijedeće:

Društvo već skoro pet godina vodi spor sa Sindikatom u svezi visine bruto satnice. Prema Kolektivnom ugovoru za područje telekomunikacija u Federaciji BiH iz 2006. godine visina bruto satnice utvrđena je u iznosu od 5,88 KM. Međutim, Društvo od lipnja 2009. godine primjenjuje bruto satnicu u iznosu od 5,60 KM, utvrđenu sukladno Zakonu o porezu na dohodak iz 2008. godine. Prije donošenja odluke o visini bruto satnice u navedenom iznosu, Društvo, kao poslodavac, nije se konsultiralo sa Vijećem uposlenika, kako je propisano člankom 23. Zakona o vijeću uposlenika iz 2004. godine, radi čega je Sindikat podigao tužbu, tražeći poništenje iste i primjenu ranije utvrđene bruto satnice iz granskog kolektivnog ugovora. S tim u svezi, Općinski sud u Mostaru donio je presudu kojom je predmetnu odluku Uprave poništio kao nezakonitu, a koju je potvrdio i Kantonalni/Županijski sud u Mostaru. Obzirom da Uprava nije postupila prema rješenjima ovih sudova, po predstavci Sindikata, u predmetni spor uključili su se Federalna uprava za inspekcijske poslove i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kao drugostupanjski organ. Iсти su potvrdili da odluka Uprave nije donesena sukladno važećem granskom kolektivnom ugovoru. Međutim, Uprava nije u potpunosti postupila ni po rješenjima ovih organa, već i dalje stoji na stanovištu da nema zakonskog osnova da isplaćuje bruto satnicu iz članka 43. granskog kolektivnog ugovora, obzirom da bi ista, zbog novog načina obračuna doprinosa, iznosila 6,4974 KM. Stoga se 27.03.2014. godine, obratila predsjedniku Kantonalnog/Županijskog suda sa molbom da postavi zahtjev za ocjenu ustavnosti spornih članova granskog kolektivnog ugovora i njihove usklađenosti sa Zakonom o porezu na dohodak i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima. U svezi spora koji se vodi zbog bruto satnice, Uprava je 31.10.2012. godine, u cilju mirnog rješavanja istog i normalizacije odnosa između njih i djelatnika, donijela Odluku o usvajanju teksta Sporazuma o postizanju pojedinačnih nagodbi za rješavanje radnih sporova. Prema istoj odluci, Uprava se obvezala da će isplatiti po jednu plaću svim djelatnicima koji nisu pokrenuli radne sporove i koji potpišu ovaj sporazum. Zaključno sa 31.12.2013. godine isti je potpisalo 677 djelatnika.

Napominjemo, da Društvo od momenta podizanja tužbe od strane Sindikata vrši rezerviranje razlike između bruto satnice utvrđene odlukom iz 2009. godine i bruto satnice definirane granskim kolektivnim ugovorom koje terete rashode obračunskog perioda. Po osnovu ukupno potpisanih sporazuma izvršeno je ukidanje rezerviranja u ukupnom iznosu od 3.257.007 KM. Zaključno sa 31.12.2013. godine, iskazane obveze po osnovu rezerviranja za ove namjene iznose 6.155.484 KM.

Na temelju svega što smo utvrdili predmetnom revizijom, evidentno je da prilikom utvrđivanja predmetne bruto satnice nisu u potpunosti ispoštovane sve propisane procedure, ali je također nesporno da Kolektivni ugovor za područje telekomunikacija u Federaciji BiH nije usuglašen sa Zakonom o porezu na dohodak, kojim je uveden bruto princip oporezivanja plaća i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima. Samim tim, ni odluka o visini bruto satnice za obračun plaća uposlenika nije usuglašena sa navedenim granskim kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu, o čemu je detaljno obrazloženo u točkama 5., 6. i 8.2. Izvješća.

Sarajevo, 11.04.2014. godine

Zamjenik generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor
Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

II. GODIŠNJA FINANCIJSKA IZVJEŠĆA

JAVNOG PODUZEĆA "HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE" D.D. MOSTAR

**Bilanca uspjeha
za razdoblje 01.01. – 31.12.2013. godine**

	Pozicija	Tekuća godina	Prethodna god.
A) DOBIT ILI GUBITAK PERIODA			
POSLOVNI PRIHODI I RASHODI			
I Poslovni prihodi (od 1 do 4)		236.804.889	247.572.879
1 Prihodi od prodaje robe		218	2.838
2 Prihodi od prodaje učinaka		231.419.716	240.939.171
3 Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka		51.661	97.824
4 Ostali poslovni prihodi		5.333.294	6.533.046
II Poslovni rashodi (od 1 do 7)		203.541.386	200.625.122
1 Nabavna vrijednost prodate robe		405	14.418
2 Materijalni troškovi		6.122.963	6.104.657
3 Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja		57.114.423	58.390.731
4 Troškovi proizvodnih usluga		58.760.585	62.551.560
5 Amortizacija		62.177.922	56.077.873
6 Troškovi rezerviranja		1.797.586	1.538.321
7 Nematerijalni troškovi		17.567.502	15.947.562
III Dobit od poslovnih aktivnosti (I – II)		33.263.503	46.947.757
FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI			
IV Financijski prihodi (od 1 do 3)		4.183.124	5.865.327
1 Prihodi od kamata		2.588.114	4.232.732
2 Pozitivne tečajne razlike		134.404	-
3 Ostali finansijski prihodi		1.460.606	1.632.595
V Financijski rashodi (od 1 do 2)		1.259.577	8.175.694
1 Rashodi kamata		1.259.577	8.095.655
2 Negativne kursne razlike		-	80.039
VI Dobit od finansijske aktivnosti (IV - V)		2.923.547	-
VII Gubitak od finansijske aktivnosti (V-IV)		-	2.310.367
VIII Dobit redovne aktivnosti (III + VI - VII)		36.187.050	44.637.397
OSTALI PRIHODI I RASHODI			
IX Ostali prihodi i dobici (od 1 do 3)		4.555.838	6.727.094
1 Dobici od prodaje materijala		-	11.538
2 Naplaćena otpisana potraživanja		2.216.763	2.947.144
3 Otpis obveza, ukinuta rezerviranja i ostali prihodi		2.339.068	3.768.401
X Ostali rashodi i gubici (od 1 do 4)		24.788.807	26.453.994
1 Gubici od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava		480.903	187.348
2 Manjkovi		99.149	1.629
3 Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja		11.056.416	11.748.079
4 Rashodi i gubici na zalihamama i ostali rashodi		13.152.339	14.516.938
XI Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (X - IX)		20.232.969	19.726.900
PRIHODI I RASHODI OD USKLAĐIV.VRIJEDN.SREDSTAVA			
XII Rashodi iz osnova usklađivanja vrijednosti		47.835	3.829.179
1 Umanjenje vrijednosti materijalnih stalnih sredstava		103.078	3.784.708
2 Umanjenje vrijednosti zaliha		(55.243)	44.471
XIII Gubitak od usklađenja vrijednosti		47.835	3.829.179
1* Prihodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih perioda		1.757.418	1.248.804
2* Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih perioda		1.184.476	1.360.776
UKUPAN PRIHOD PERIODA (I+IV+IX+1*)		247.301.269	261.414.104
UKUPNI RASHODI PERIODA (II+V+X+XII+2*)		230.822.081	240.444.765
XIV Dobit neprekinutog poslovanja prije poreza		16.479.188	20.969.339
Porezni rashodi perioda		2.037.765	3.048.344
XV Neto dobit neprekinutog poslovanja		14.441.423	17.950.995
DOBIT ILI GUBITAK OD PREKINUTOG POSLOVANJA			
XVI Neto dobitak/(gubitak) prekinutog poslovanja		-	-
NETO DOBIT ILI GUBITAK PERIODA			
XVII Neto dobitak perioda (XV – XVI)		14.441.423	17.950.995
B) OSTala sveobuhvatna dobit ili gubitak		-	-
Ukupno neto ostala sveobuhvatna dobit perioda		14.441.423	17.950.995

Predsjednik Uprave - Direktor

mr. sc. Stipe Prlić

Bilanca stanja na dan 31.12.2013. godine

Naziv

Pozicija	Neto iznos tekuće godine	prethodne godine
A K T I V A		
A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	366.012.627	379.261.658
Nematerijalna sredstva	77.506.799	85.905.260
Nekretnine, postrojenja i oprema	288.288.627	293.120.039
Dugoročni finansijski plasmani	117.201	136.359
Druga dugoročna potraživanja	100.00	100.000
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA		
C) TEKUĆA SREDSTVA	75.363.039	83.726.270
Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	1.072.328	951.841
Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	74.290.711	82.774.429
D) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA		
E) GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA		
POSLOVNA AKTIVA (A+B+C+D+E)	441.375.666	462.987.928
Izvanbilančna evidencija - vanbilančna aktiva	75.101.998	72.833.141
UKUPNO AKTIVA	516.477.664	535.821.069
<hr/>		
P A S I V A		
A) KAPITAL	339.692.374	339.611.747
Osnovni kapital	315.863.250	315.863.250
Rezerve	9.387.701	5.797.502
Neraspoređena dobit	14.441.423	17.950.995
B) DUGOROČNA REZERVIRANJA	8.133.478	8.008.919
C) DUGOROČNE OBVEZE	10.627.578	20.724.173
D) ODLOŽENE POREZNE OBVEZE		
E) KRATKOROČNE OBVEZE	45.531.315	55.626.770
Kratkoročne finansijske obveze	10.000.859	12.800.715
Obveze iz poslovanja	24.588.700	33.492.328
Obveze po osnovu plaća, naknada i ost.prim.uposlenih	4.462.164	4.563.939
Druge obveze	5.828.315	4.314.985
Obveze za PDV	509.114	-
Obveze za ostale poreze i druge dažbine	141.736	165.193
Obveze za porez na dobit	427	289.488
F) PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	37.390.921	39.016.319
G) ODLOŽENE POREZNE OBVEZE		
POSLOVNA PASIVA	441.375.666	462.987.928
Izvanbilančna evidencija - vanbilančna pasiva	75.101.998	72.833.141
UKUPNO PASIVA	516.477.664	535.821.069

Predsjednik Uprave - Direktor

mr. sc. Stipe Prić

Izvješće o gotovinskim tijekovima za razdoblje od 01.01. do 31.12.2013. godine

(INDIREKTNA METODA)

Naziv:

	O p i s	Oznaka	IZNOS Tkuća godina	IZNOS Prethodna godina
	A. GOTOVINSKI TIJEKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1	Neto dobit (gubitak) za period		14.441.423	17.950.995
	Usklađenje za:			
2	Amortizacija/vrijednost uskladivanja nematerijalnih sredstava	+	16.145.172	15.431.537
3	Gubici/(dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)	-	-
4	Amortizacija/vrijednost uskladivanja materijalnih sredstava	+	46.135.828	44.431.043
5	Gubici (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)	347.803	55.012
6	Uskladivanje iz osnova dugoročnih finansijskih sredstava	+(-)	-	-
7	Nerealizovani rashodi (prihodi) od tečajnih razlika	+(-)	(134.404)	80.093
8	Ostala uskladivanja za negotovinske stavke i gotovinski tijekovi koji se odnose na ulagačke i finansijske aktivnosti	+(-)	(461.422)	120.290
9	Ukupno (2 do 8)		62.032.977	60.117.921
10	Smanjenje (povećanje) zaliha	+(-)	(120.489)	(736.508)
11	Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+(-)	56.741	800.305
12	Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+(-)	4.331.698	10.764.544
13	Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	1.689.661	(4.522.983)
14	Povećanje (smanjenje) obveza prema dobavljačima	+(-)	(8.909.184)	17.582.143
14	Povećanje (smanjenje) drugih obveza	+(-)	126.328	(6.521.734)
16	Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	1.625.398	396.987
17	Ukupno (10 do 16)		4.450.643	17.762.754
18	Neto gotovinski tijek od poslovnih aktivnosti (1+9+17)		72.023.757	95.831.670
	B. GOTOVINSKI TIJEKOVI IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
19	Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (20 do 25)		84.153	209.429
20	Prilivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	+	-	-
21	Prilivi iz osnova prodaje dionica	+	-	-
22	Prilivi iz osnova prodaje stalnih sredstava	+	64.996	206.547
23	Prilivi iz osnova kamata	+	-	-
24	Prilivi od dividendi i učešća u dobiti	+	-	-
25	Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	+	19.157	2.882
26	Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (27 do 30)		49.628.417	62.286.294
27	Odlivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
28	Odlivi iz osnova kupovine dionica i udjela	-	-	-
29	Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava	-	49.628.417	62.286.294
30	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
31	Neto priliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (19-26)		-	-
32	Neto odliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (26-19)		49.544.264	62.076.865
	C. GOTOVINSKI TIJEKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
33	Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (34 do 36)		-	169.086
34	Prilivi iz osnova povećanja osnovnog kapitala	+	-	-
35	Prilivi iz osnova dugoročnih kredita	+	-	169.086
36	Prilivi iz osnova kratkoročnih kredita	+	-	-
37	Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (35 do 38)		25.019.726	35.498.966
38	Odlivi iz osnova dugoročnih kredita	-	7.665.120	11.038.515
39	Odlivi iz osnova finansijskog lizinga	-	227.675	310.124
40	Odlivi iz osnova isplaćenih dividendi	-	12.200.473	13.957.306
41	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obveza	-	4.926.458	10.643.021
42	Neto priliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (33-37)		-	-
43	Neto odliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (37-33)		25.019.726	35.329.880
44	D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE (18+31+42)		72.023.757	95.831.676
45	E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE (18+32+43)		74.563.990	97.406.745
46	F. NETO PRILIV GOTOVINE (44-45)		-	-
47	G. NETO ODLIV GOTOVINE (45-44)		2.540.233	1.575.075
48	H. Gotovina na početku izvještajnog perioda		4.376.919	6.032.033
49	I. Pozitivne tečajne razlike iz osnova preračuna gotovine	+	183.249	93.564
50	J. Negativne tečajne razlike iz osnova preračuna gotovine	-	48.846	173.603
51	K. Gotovina na kraju izvještajnog perioda (48+46-47+49-50)		1.971.089	4.376.919

Predsjednik Uprave - Direktor

mr. sc. Stipe Prlić

Izvješće o promjenama u kapitalu za razdoblje koji završava na dan 31.12.2013.					
Naziv:					
VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	Dionički kapital i udjeli u d.o.o.	Reval. rezerve (MRS 16, MRS 21 MRS 38)	Ost. rezerve	Akumulir. nerasporedit. dobit/nepokriv. gubitak	UKUPNI KAPITAL (2+3+4+5)
1	2	3	4	5	6
1. Stanje na dan 31.12.2011. g.	315.863.250	-	3.792.745	13.710.196	333.366.191
2. Efekti promjena u račun.politikama	-	-	-	-	-
3. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-	-
4. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2010., odn. 01.01.2011. g.	315.863.250	-	3.792.745	13.710.196	333.366.191
5. Efekti reval.materij.i nem.sredstava	-	-	-	-	-
6. Nerealizovani dobici/gubici po osn. finansijskih sred.raspol. za prodaju	-	-	-	-	-
7. Tečajne razlike nastale prevođenj. fin.izvješća u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
8. Neto dobit (gubitak) iskazan.u bilanci uspjeha.	-	-	-	17.950.995	17.950.995
9. Neto dobici/gubici priznati.dir.u kapitalu	-	-	-	-	-
10. Objavljene dividende i drugi oblici rasp.i pokriće gubitka	-	-	(2.004.757)	2.004.757	-
11. Emisija dion.kapitala i drugi obl.poveć.ili smanj. osn.kapitala	-	-	-	(11.705.439)	(11.705.439)
12. Stanje na dan 31.12.2012.godine	315.863.250	-	5.797.502	17.950.995	339.611.747
13. Efekti promjena u rač.politikama	-	-	-	-	-
14. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-	-
15. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2012., odn., 01.01.2013. g.	-	-	5.797.502	17.950.995	339.611.747
16. Efekti reval.materij.i nem.sredst.	-	-	-	-	-
17. Nerealizovani dobici/gubici po osn.fin.sreds.raspol. za prodaju	-	-	-	-	-
18. Tečajne razlike nastale prevođenj. fin.izvješća u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
19. Neto dobit (gubitak) iskazan.u bilanci uspjeha.	-	-	-	14.441.423	14.441.423
20. Neto dobici/gubici priznati u kapit.	-	-	-	-	-
21. Objavljene divid.i drugi oblici raspodj.dobiti i pokriće gubitka	-	-	(3.590.199)	17.750.995	14.160.796
22. Emisija dion.kap.i dr.oblici poveć.ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	(200.000)	(200.000)
23. Stanje na dan 31.12.2013.godine	315.863.250	-	9.387.701	14.441.423	339.692.374

Predsjednik Uprave - Direktor

mr. sc. Stipe Prlić

Uprava je pripremila i odobrila financijska izvješća za razdoblje 01.01. - 31.12.2013. godine na sjednici održanoj 21.02.2014. godine. Obzirom da većinski vlasnik još uvijek nije imenovao svoje predstavnike u Nadzorni odbor, Uprava je Izvješće o poslovanju, koji uključuje financijska izvješća, izvješća neovisnog revizora i Odbora za reviziju, kao i prijedlog Odluke o raspodjeli dobiti za 2013. godinu podnijela Skupštini Društva na konačno usvajanje.

III. IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA

1. Uvod

Javno poduzeće „Hrvatske telekomunikacije“ d.d. Mostar je gospodarski subjekt koji samostalno obavlja djelatnost od 03.01.2003. godine, nakon reorganizacije ranijeg jedinstvenog poduzeća „Hrvatske pošte i telekomunikacije“ Mostar i njegove podjele na JP „Hrvatske pošte“ d.o.o. Mostar i JP „Hrvatske telekomunikacije“ d.o.o. Mostar. Poduzeće je upisano u registar Županijskog suda u Mostaru pod brojem reg истарског улoška 1-10868, po Rješenju istog suda, broj: Tt-971/02.

Osnivači poduzeća su Federacija BiH, Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb (u daljem tekstu – HT d.d. Zagreb) i Hrvatska pošta d.d. Zagreb. Osnivačka prava u ime Federacije BiH vrši Vlada Federacije BiH, putem Federalnog ministarstva prometa i komunikacija.

Početkom 2003. godine okončana je djelimična privatizacija kojom je 10 % državnog kapitala privatizirano putem javne ponude dionica. Sve do 2009. godine, poduzeće je bilo organizirano kao društvo sa ograničenom odgovornošću. Skupština Društva je na sjednici održanoj dana 01.04.2009. godine donijela Odluku o promjeni oblika i usklađivanju statusa sa Zakonom o gospodarskim društvima, kojom se pravni subjekt preoblikuje u dioničko društvo. Rješenjem Općinskog suda u Mostaru, broj: Tt-O-319/09, od 08.06.2009. godine, izvršeno je povećanje temeljnog kapitala, izmjena oblika organiziranja, punog i skraćenog naziva firme.

Novi naziv pravnog subjekta je: Javno poduzeće „Hrvatske telekomunikacije“ d.d Mostar.

Skraćeni naziv je: JP HT d.d. Mostar (u daljem tekstu – Društvo)

Osnovna djelatnost Društva je pružanje telekomunikacijskih usluga na tržištu radi sticanja dobiti i jedno je od tri telekom operatera u Bosni i Hercegovini. Pored pružanja telekomunikacijskih usluga mobilne, Društvo pruža i usluge fiksne telefonije, internet usluge, HOME.TV usluge i vrši prijenos podataka na lokalnoj, državnoj i međunarodnoj razini. Društvo ima složenu organizaciju i organizirano je u dvije glavne funkcionalne strukture, korporativne jedinice i direkcije, koje čine po dvije organizacione jedinice, i to:

- Korporativna jedinica predsjednika Uprave,
- Korporativna jedinica za financije,
- Direkcija za nepokretnu mrežu i
- Direkcija za pokretnu mrežu,

u okviru kojih egzistiraju niži organizacioni dijelovi, sektori i odjeli.

Sjedište Društva je u Mostaru, ulica Kneza Branimira b.b.

Na dan 31.12.2013. godine, Društvo je imalo 1.503 uposlenika, od čega 1.412 u stalnom radnom odnosu i 91 na određeno vrijeme.

U Bilješkama uz finansijska izvješća navodi se da su finansijska izvješća sastavljana sukladno odredbama Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Međunarodnim računovodstvenim standardima (u daljem tekstu – MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja (u daljem tekstu – MSFI). U odnosu na prethodno razdoblje nisu mijenjane značajne računovodstvene politike. Bilješke uz finansijska izvješća pripremljene su sukladno MRS 1 - Prezentacija finansijskih izvješća.

2. Predmet, cilj i obim revizije

Predmet revizije su finansijska izvješća Društva za 2013. godinu i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su finansijska izvješća pripremljena u svakom značajnom pogledu sukladno važećoj zakonskoj regulativi i primjenjivim okvirom finansijskog izvješćivanja. Revizija uključuje i procjenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlašćenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sustav internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i sprječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim

izvješćima. Pažnju ćemo usmjeriti i na poduzete aktivnosti od strane Uprave na implementaciji preporuka datih u prethodnoj reviziji.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cijelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitali smo procese koji se odnose na obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti, zakonsku i usklađenost sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, planiranje poslovnih aktivnosti i sa njima povezane račune vezane za sredstva, obveze i kapital, prihode i rashode, uključujući značajnije troškove poslovanja. Obzirom da je revizija obavljena na temelju uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sustavu i sustavu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške nisu otkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvješćivanje.

3. Prethodno iskustvo sa klijentom i kontrole drugih organa

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH od 2003. godine provodi revizije finansijskih izvješća predmetnog klijenta. Revizije nisu vršene u kontinuitetu, za svaku poslovnu godinu. Nije vršena revizija za 2012. godinu. U reviziji za prethodnu, 2011. godinu, dato je mišljenje s rezervom.

U svezi kvalifikacija u mišljenju i datih preporuka u prethodnoj reviziji, predmetnom revizijom uvjerili smo se da iste nisu u potpunosti implementirane, o čemu je šire obrazloženo u točki 4. Izvješća.

Reviziju finansijskih izvješća za 2013. godinu obavio je i vanjski revizor, revizorska kuća „BAKER TILLY RE OPINION“ d.o.o. Sarajevo. Dato je pozitivno mišljenje.

U 2013. godini izvršeno je više kontrola po različitim osnovama od strane ovlaštenih osoba nadležnih organa i institucija, od kojih navodimo samo one koje se odnose na poreze i druge javne prihode:

U predmetu kontrole „Kontrola PDV po prijavi“, kontrolu prijavljivanja i uplate PDV obavila su ovlaštena lica Uprave za indirektno oporezivanje, o čemu je sačinjen zapisnik od 16.07.2013. godine. Kontrolom je obuhvaćeno razdoblje od 01.04.2012. do 30.04.2013. godine. Provedenom kontrolom nisu utvrđene značajnije nepravilnosti, osim što je Društvo kao obveznik PDV-a, u ukupnom kontroliranom periodu, pogrešno odbilo ulazni PDV u iznosu od 5.271 KM.

Kontrolu pravilnosti i zakonitosti obračuna i uplate javnih prihoda na području Brčko Distrikta, obavile su službene osobe nadležne Porezne uprave, o čemu je sačinjen zapisnik od 20.01.2012. godine. Predmetnom kontrolom, osim manjeg propusta, nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti. Naime, zapisnikom konstatirano je da je Društvo u kontroliranom razdoblju manje obračunalo i uplatilo naknadu za korištenje općekorisnih funkcija šuma u iznosu od 293 KM, što je više nego simbolično.

4. Postupanje po preporukama iz prethodnog izvješća

U okviru izvršene revizije finansijskih izvješća za 2013. godinu izvršena je i provjera postupanja po preporukama danim u prethodnim revizijama. Na temelju navedenog konstatirano je da:

- a) Društvo **nije postupilo** po preporukama koje se odnosi na:
 - *međusobno usklađivanje donesenih akata i usuglašavanje sa važećim propisima, o čemu je šire pojašnjeno u točki 5. i 6.1. Izvješća;*
 - *iniciranje aktivnosti na izmjeni granskog kolektivnog ugovora u cilju njihovog prilagođavanja sadašnjim uslovima i realnoj situaciji u Federaciji i BiH.*
- b) Društvo **je postupilo** po preporukama koje se odnose na:
 - *implementirani jedinstveni programski sustav (SAP)*
 - *preispitivanje postojećeg Pravilnika o aktiviranju i amortizaciji stalnih sredstava u dijelu koji se odnosi na utvrđeni vijek korištenja i amortizacione stope telekomunikacijske opreme, redovito preispitivanje ostatka vrijednosti i vijeka uporabe svih sredstava, a posebice telekomunikacijske*

opreme i vrednovanju sredstava prema zahtjevima iz standarda MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva i MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava;

- c) Društvo je **djelimično postupilo** po danim preporukama koje se odnosi na:
- *evidentiranje svih poslovnih promjena u pripadajućem obračunskom periodu, sukladno zahtjevima iz paragrafa 22. i 96. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvješća;*
 - *pridavanje veće pozornosti aktivnostima Odbora za reviziju i Odjela za internu reviziju i postupanje prema danim preporukama;*
 - *preispitivanje dosadašnjeg načina dodjele ugovora vezanih za marketinške aktivnosti;*
 - *provodenje postupaka dodjele ugovora putem pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja samo u izuzetnim slučajevima, uz prethodno ispunjene uvjete iz članka 11. stavak 4. Zakona o javnim nabavama BiH.*

5. Sustav internih kontrola

Društvo je ustrojilo organizaciju, organiziralo organe sukladno Zakonu o gospodarskim društvima i Zakonu o javnim poduzećima u Federaciji BiH i donijelo značajnije akte. Donesenim aktima uređene su procedure postupanja uposlenika u obavljanju poslova i radnih zadataka u okviru radnih procesa, sukladno propisanim i dodijeljenim ovlaštenjima. U travnju 2013. godine donesen je novi Pravilnik o računovodstvu, a u lipnju iste godine i Pravilnik o računovodstvenim politikama. Međutim, pojedini akti još uvijek nisu usklađeni sa važećim propisima, niti su međusobno usuglašeni. Najznačajniji akt, Statut Društva nije usklađen sa odredbama članka 264. Zakona o tržištu vrijednosnih papira, shodno nalogu Komisije za vrijednosne papire u Federaciji BiH, u dijelu koji se odnosi na prodaju vrijednosnih papira u procesu privatizacije. Naime, u članku 12. Statuta i dalje stoji da se u slučaju bilo kojeg prijenosa ili prodaje dionica ne primjenjuju odredbe navedenog članka zakona, već da pravo prvakupu nad dionicama Federacije BiH ima HT d.d Zagreb, što nije sukladno naprijed navedenom zakonu.

Kolektivni ugovor za područje telekomunikacija u Federaciji BiH iz 2006. godine nije usuglašen sa Zakonom o porezu na dohodak iz 2008. godine, u dijelu koji se odnosi na bruto satnicu. Shodno tome, ni odluka o visini bruto satnice za obračun plaća uposlenika nije usuglašena sa navedenim kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu. Naime, Društvo i dalje primjenjuje bruto satnicu u iznosu od 5,60 KM, utvrđenu sukladno Zakonom o porezu na dohodak i njegovim provedbenim aktom, dok je ista, prema granskom kolektivnom ugovoru i važećem pravilniku 5,88 KM, o čemu je detaljnije obrazloženo u točkama 6. i 8.2. Izvješća.

Na datum prethodne bilance u Društvu je bilo 1.510 uposlenika. Tijekom 2013. godine radni odnos prestao je za 39 uposlenika, primljena su 32 nova, tako da je na koncu godine u Društvu bilo 1.503 uposlenika.

U Prilogu III Pravilnika o radu – Sistematizacija poslova i radnih mesta, samo su sistematizirana radna mjesta, ali nije utvrđen broj izvršilaca, što otvara mogućnost netransparentnog upošljavanja. U prethodne dvije godine Uprava je donijela dvije odluke o izmjenama i dopunama istog priloga pravilnika. Prilikom donošenja ovih odluka nisu ispoštovane propisane procedure i iste su donesene bez prethodne suglasnosti Nadzornog odbora. Naime, u postupku njihovog donošenja samo je djelimično ispoštovana utvrđena procedura, jer je Sindikat načelno upoznat, ali nije konsultovan, što je obveza iz članka 23. Zakona o vijeću uposlenika. Predsjedništvo Sindikata, koje je preuzeo obvezu i ovlaštenja Vijeća zaposlenika, nije podržalo predložene izmjene i dopune istog pravilnika, smatrajući da u postupku donošenja istog nisu ispoštovane procedure propisane zakonom, Statutom i Pravilnikom o radu. Neovisno o tome, predložene izmjene i dopune ovog pravilnika su usvojene.

U 2013. godini Nadzorni odbor nije obavljao poslove iz nadležnosti, iz razloga što je mandat predsjedniku i članovima Nadzornog odbora istekao 03.12.2012. godine. Podsjećamo, prema članku 25. Statuta, Nadzorni odbor sastoji se od jedanaest članova, od čega je šest predstavnika državnog kapitala, a pet predstavnika HT d.d. Zagreb. Nakon isteka mandata prethodnim članovima, samo je strateški partner nominirao svoje predstavnike u ovaj organ. S tim u svezi, Skupština Društva je na sjednici održanoj 27.06.2013. godine donijela odluku o njihovom imenovanju. S druge strane, resorno Federalno ministarstvo prometa i komunikacija (u daljem tekstu - Ministarstvo), koje je ovlašteno da predstavlja državni kapital nije u 2013. godini, niti do

okončanja predmetne revizije predložilo svoje predstavnike, iako je Društvo blagovremenoiniciralo njihov izbor i imenovanje. Naime, Društvo je 23.08.2012. godine, više od tri mjeseca prije isteka mandata dotadašnjim članovima, na adresu Ministarstva uputilo Informaciju o isteku mandata članova Nadzornog odbora, tražeći da se radi osiguranja nesmetanog funkcioniranja kompanije pokrene procedura izbora novih članova Nadzornog odbora. Tri mjeseca kasnije, 27.11.2012. godine, na adresu resornog ministarstva upućen je novi akt, u kojem se još jednom navodi da mandat članova Nadzornog odbora istječe 03.12.2012. godine i kojim se traži tumačenje članka 58. Statuta, u svezi nastavka rada postojećeg Nadzornog odbora do imenovanja novog. U odgovoru Ministarstva od 15.01.2013. godine, navodi se da je ministarstvo od Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH tražilo tumačenje člana 58. Statuta Društva. Prema tumačenju ove komisije, neovisno o tom članku Statuta, odredba o trajanju mandata članovima Nadzornog odbora je prisilnopravne naravi i istima se ne može utvrditi duži period trajanja mandata od propisanog zakonom, tzv. tehnički mandat. Shodno tome, mandat članovima Nadzornog odbora istakao je na osnovu odluke Skupštine Društva, te dok se ne provede i okonča konkursna procedura, može se izvršiti imenovanje Nadzornog odbora privremeno do 60 dana po proceduri propisanoj Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima i Uredbom o vršenju ovlaštenja organa Federacije BiH u gospodarskim društvima sa učešćem državnog kapitala (»Sl.novine FBiH« br: 35/11).

Neovisno o naprijed navedenom, članovima Nadzornog odbora imenovanim ispred strateškog partnera, HT d.o.o. Zagreb, od dana imenovanja, 27.06.2013. godine, redovno se isplaćuje mjesecna naknada, shodno pojedinačno potpisanim ugovorima, u visini utvrđenoj odlukom Skupštine Društva iz svibnja 2008. godine, u zakonom propisanim iznosima. Naime, odmah nakon njihovog imenovanja, isti su zaključili pojedinačne ugovore o pravima i obvezama članova Nadzornog odbora. Ugovorima su utvrđene obveze i ovlaštenja članova Nadzornog odbora za vrijeme trajanja mandata u razdoblju od 4 godine. U istima je definirano da potpisom predmetnog ugovora član Nadzornog odbora preuzima obvezu obavljanja poslova utvrđenih Zakonom, Statutom i ostalim aktima Društva i da će funkciju obavljati u interesu društva i dioničara. Člankom 5. ugovora regulirano je da član Nadzornog odbora ima pravo na naknadu za rad u neto iznosu, sukladno Odluci Skupštine iz 2008. godine, a člankom 6. ugovora definirano je da se isplata mjesecne naknade članu Nadzornog odbora vrši na način i u rokovima, kao i za ostale uposlenike u Društvu.

Imenovani članovi Nadzornog odbora nisu obavljali poslove iz nadležnosti iz razloga što većinski vlasnik nije poduzeo aktivnosti i putem resornog Ministarstva blagovremeno započeo i proveo propisane procedure imenovanja članova predstavnika državnog kapitala. Shodno navedenom, odgovornost za neimenovanje svih članova i nefunkcioniranje Nadzornog odbora snosi Ministarstvo, u čijoj je nadležnosti Društvo, sukladno Uredbi o vršenju ovlaštenja organa Federacije BiH u gospodarskim društvima sa učešćem državnog kapitala.

Koncem 2012. godine istekao je mandat i članovima Odbora za reviziju, kao i direktoru Odjela za internu reviziju. Mjesec dana ranije, Društvo je obavijestilo Ministarstvo da mandat članova Odbora za reviziju ističe 11.01.2013. godine. Istim aktom ukazano je na činjenicu da još uvjek nisu imenovani članovi Nadzornog odbora ispred državnog kapitala, zbog čega je Nadzorni odbor nekompletan i ne može funkcionirati, što se odražava na normalan rad kompanije. Istovremeno se podsjeća da po važećim zakonskim propisima Nadzorni odbor vrši izbor kandidata Odbora za reviziju i podnosi prijedlog za imenovanje Skupštini Društva. Stoga se od resornog ministarstva traži da, radi osiguranja nesmetanog funkcioniranja kompanije, odmah pokrene proceduru izbora članova Nadzornog odbora. Međutim, do okončanja predmetne revizije ove aktivnosti nisu okončane.

Prema Statutu, Upravu Društva čini Predsjednik i tri člana. Međutim, od druge polovice 2013. godine ni Uprava ne obavlja poslove iz nadležnosti u punom sastavu. Naime, još uvjek nije imenovan član Uprave za nepokretnu mrežu, obzirom da je imenovanom vršiocu dužnosti istekao mandat u lipnju 2013. godine.

Kao i prethodnih godina, Odjel za internu reviziju sačinio je Studiju rizika za 2013. godinu, koju je 18.12.2012. godine usvojio Odbor za reviziju. Na osnovu iste, sačinjen je Plana rada za 2013. godinu. Tijekom 2013. godine, Odjel za internu reviziju obavio je planirane aktivnosti, o čemu je sačinio izvješće, koja je usvojio Odbor za reviziju. U izvješćima su konstatirani određeni propusti i nedostaci, od kojih navodimo karakteristične:

Na razini Društva nisu jasno definirana mjerila, kriteriji i uvjeti sklapanja ugovora o održavanju (tzv. „SLA“ ugovori). Isti se zaključuju na temelju provedenih pregovaračkih postupaka bez objave obavijesti sa proizvođačem ili njegovim ovlaštenim zastupnikom koji je autoriziran za prodaju roba, vršenje usluga i

održavanje predmetne opreme u BiH. Ne postoji interni naputak ili instrukcija o obvezi i samoj proceduri upisa vlasništva nad nekretninama. Društvo nije okončalo aktivnosti prijenosa prava raspolaganja, odnosno, vlasništva nad imovinom koja mu je pripala procesom razdvajanja HPT-a na HT i HP, te određene nekretnine vodi u svojim poslovnim knjigama, a da za njih ne posjeduje dokaz o vlasništvu ili pravo raspolaganja. Za jedan dio nekretnina za koje su sklopljeni sporazumi o podjeli nekretnina u vlasništvu HT-a i HP-a Mostar upisano je pravo vlasništva ili raspolaganja. Ostale nekretnine vode se na ime PTT saobraćaja, na općinama, školama, zadružnim domovima, te je za njih u suradnji sa JP "Hrvatska pošta" d.o.o. Mostar potrebno pokrenuti postupak dokazivanja prava vlasništva. Od ukupno 5.328 km DTK, najveći dio, 3.869 km je bez uporabne dozvole. Od ukupnog broja objekata za smještaj centrala, jedan dio njih je uknjižen na HT ili HPT (izuzev onih koji nisu predmet podjele sa HP-om), a za ostale je, sukladno županijskim propisima o građenju, pokrenut postupak legalizacije izgrađenog građevinskog zemljišta, za koje je utvrđen novi rok do 31.12.2014. godine. Od ukupno 216 nekretnina grupiranih prema katastarskom planu, 68 ili 31,50 % odnosi se na nekretnine koje su upisane u zemljišnim knjigama u cijelosti kao vlasništvo Društva; 40 nekretnina ili 18,50 % još uvijek se vodi kao zajednička imovina HT d.d. Mostar i HP d.o.o. Mostar; 13 nekretnina ili 6,00 % upisane su na PTT saobraćaj i slično (pravni prednik HTP-a); za 4 nekretnine ili 1,90 % postupak uknjižbe je u toku, dok se 91 nekretnina ili 42,10 % ne vode ni na jednom od pravnih prednika Društva.

U svezi sa naprijed navedenim, postoji više razloga spore legalizacije nekretnina, od kojih se navode najznačajniji: visoki troškovi legalizacije, nedostatnost svih potrebnih zakonskih propisa, stalno ispostavljanje rješenja za plaćanje komunalnih naknada od strane lokalnih organa vlasti, nepostojanje potrebne dokumentacije za legalizaciju (dio dokumentacije je izgubljen, izgorio ili uništen), sporost administracije u izdavanju dozvola, problemi brisovnica hipoteke, suglasnosti drugih suvlasnika, koordiniranje aktivnosti sa HP-om po pitanju objekata u suvlasništvu itd.

Društvo nema definirane strategije poduzeća u pisanom obliku koje bi bile temelj strategije prodaje; putni nalozi se ne vode u propisanoj formi i sadržaju; u istima se ne evidentiraju svi propisani podaci (relacija vožnje, vrijeme polaska i odlaska, početna i krajnja kilometraža), o čemu smo konstatirali u našem prethodnom izvješću. U pojedinim slučajevima u putnim nalozima samo se evidentira stanje kilometar sata na početku i na kraju mjeseca, bez bilo kog drugog podatka. I pored dostatnog broja službenih vozila, pojavljuju i troškovi upotrebe osobnih vozila u službene svrhe, kao i troškovi ren a car usluga, te korištenje i usluga drugih prijevoznika.

Istaknut je problem komunalnih naknada koje se propisuju od strane lokalnih zajednica. S tim u svezi, Društvo se obratilo nadležnoj Regulatornoj agenciji za komunikacije (RAK), koja ističe da lokalni organi vlasti nemaju osnova za naplatu dodatnih taksi, što isti ne uvažavaju u žalbenim postupcima, već i dalje šalju rješenja za plaćanje naknada. Pravni osnov za donošenje ovih rješenja su odluke općinskih vijeća o komunalnim naknadama za korištenje javnih površina koje uporište imaju u županijskim zakonima, a koji su doneseni na temelju Zakona o principima lokalne samouprave FBiH, županijskih zakona o komunalnoj djelatnosti i Zakona o prostornom planiranju i uređenju FBiH.

U Izvješću Odjela za internu reviziju o realizaciji preporuka navodi se da su od ukupno 34 preporuke dane u izvješćima o izvršenim revizijama u 2013. godini, samo po osnovu 10 poduzete mjere i aktivnosti, od kojih su neke u potpunosti, a neke djelimično realizirane. Razlog tome je što za realizaciju velikog broja danih preporuka nisu stvoreni preduvjeti za njihovo izvršenje, odnosno, vrlo često za njihovu realizaciju nije dosta volja samo revidiranih jedinica, jer nije samo u njihovoj moći da provedu izvršenje preporuke sami, bez pomoći i suradnje drugih organizacijskih jedinica, kao i angažiranja i usmjeravanja od strane najvišeg menadžmenta. Znači, opet se kao veliki problem nameće komunikacija između organizacionih jedinica i komunikacija sa najvišim menadžmentom. Nedovoljna i nekvalitetna interna komunikacija u Društvu u Studiji rizika za 2014. godinu procijenjena je kao visok rizik u poslovanju, a ovaj rizik bio je istaknut i u Studiji rizika za prethodnu godinu.

Uprava je pripremila finansijska izvješća i odobrila njihovo izdavanje. Međutim, kao i u prethodnim godinama, u Bilješkama uz finansijska izvješća nisu data dodatna pojašnjenja i sve potrebne informacije njihovim korisnicima, sukladno zahtjevima iz standarda.

Poduzeti aktivnosti na konačnom međusobnom usklađivanju donesenih akata i njihovom usuglašavanju sa važećom zakonskom regulativom. Dosljedno i u potpunosti poštivati sve usvojene akte i procedure i kontinuirano pratiti njihovu realizaciju.

Dosljedno poštivati Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, kao i njegove provedbene propise, a posebice u dijelu popunjavanja računovodstvenih iskaza.

6. Neusklađenost važećih propisa i usvojenih akata

6.1 Spor koji se vodi po pitanju bruto satnice

Kolektivni ugovor za područje telekomunikacija u Federaciji BiH (u daljem tekstu - Kolektivni ugovor) potписан je između predstavnika većinskog državnog kapitala, Federalnog ministarstva prometa i komunikacija (u daljem tekstu - Ministarstvo) i sindikata dva telekom operatera, Sindicata Društva (u daljem tekstu - Sindikat) i DD "BH Telecom" Sarajevo 04.12.2006. godine. Ovim ugovorom, pored ostalog, definirana je i utvrđena bruto i neto satnica. Tako je **člankom 43. ugovora definirano da bruto satnica sa doprinosima iz plaće, doprinosima na plaću i porezom na plaću ne može biti manja od 5,88 KM**, a da neto satnica ne može biti manja od 3,48 KM za mjesecni prosjek od 174 sata. Istim člankom regulirano je da se u slučaju da se troškovi života u posljednja tri mjeseca povećaju najmanje 5 % obvezno vrši usklađivanje najniže bruto satnice. Shodno tome, u 2008. godini izvršeno je usklađivanje, kada je neto satnica povećana na 3,67 KM, a bruto satnica na 6,20 KM.

U 2008. godini donesen je novi Zakon o porezu na dohodak, kojim je uveden bruto princip oporezivanja, a s tim u svezi i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima. Oba zakona su u primjeni od 01.01.2009. godine.

Odredbama članka 10. Zakona o porezu na dohodak, pored ostalog je propisano da se prihodom od nesamostalne djelatnosti smatra bruto plaća koju zaposleniku isplaćuje poslodavac na osnovu ugovora o radu, dok je člankom 27. propisano da je obveznik poreza na dohodak uposlenik. Člankom 49. istog zakona propisano je da su svi poslodavci dužni mjesecne plaće svojim uposlenicima obračunavati i u poreznim evidencijama i izvješćima iskazivati u bruto iznosima, a obračun doprinosa i poreza na plaću vršiti na osnovu bruto iznosa plaće preračunavanjem postojeće ugovorene neto plaće u bruto plaću prema datoj formuli. Način preračunavanja neto u bruto plaće uređen je i člankom 73. Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak.

S druge strane, odredbama članka 6.a. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima, propisano je da se **plaća uposlenika sastoji od doprinosa iz osnove, poreza na dohodak i iznosa koji mu se isplaćuje sa tog osnova**. Drugim riječima, ovakva **satnica plaće koja uključuje neto satnicu, porez na dohodak i doprinose iz neto satnice predstavlja bruto satnicu**.

I provedbenim aktom istog zakona definiran je pojам ovakve plaće. Naime, odredbama članka 19. Pravilnika o načinu obračunavanja i uplate doprinosa ("Sl.novine Federacije BiH" br: 64/08), propisano je da **osnovicu za obračun doprinosa, koja u biti predstavlja bruto plaću čini iznos koji se sastoji iz doprinosa iz plaće, poreza na dohodak i neto plaće**.

Stupanjem na snagu ovih zakona i početkom njihove primjene, Društvo je sukladno odredbama članka 49. Zakona o porezu na dohodak izvršilo preračun neto na bruto satnicu i na temelju toga 02.06.2009. godine donijelo Odluku o visini bruto satnice u iznosu od 5,60 KM.

Shodno navedenom članku zakona, u ovu bruto satnicu uključeni su samo doprinosi iz plaće, a nisu sadržani doprinosi na plaću. Kada se dodaju i ovi doprinosi, bruto trošak poslodavca iznosi 6,188 KM i na razini je iznosa koji se izračunavao po ranijim propisima koji su važili u vrijeme potpisivanja Kolektivnog ugovora.

Značajno je napomenuti da je člankom 51. Zakona o porezu na dohodak propisano da se u slučaju kolizije istog zakona i drugih zakona iz ove oblasti, osim Zakona o poreznoj upravi, primjenjuju odredbe ovog zakona.

Međutim, prije donošenja odluke o visini bruto satnice u iznosu od 5,60 KM, Društvo, kao poslodavac, nije se konsultiralo sa vijećem uposlenika, kako je propisano člankom 23. Zakona o vijeću uposlenika iz 2004. godine. Prema članku 25. istog zakona, odluka poslodavca donesena suprotno odredbama navedenog članka je ništavna.

Predsjedništvo sindikata/Vijeće uposlenika, odnosno, Sindikat, nije bio zadovoljan odlukom o bruto satnici, radi čega je kod nadležnog suda podigao tužbu, tražeći poništenje iste i primjenu bruto satnice iz Kolektivnog ugovora.

Istovremeno, Društvo se aktom od 05.03.2010. godine obratilo Federalnom ministarstvu financija, sa zahtjevom za tumačenje primjene naprijed navedenih propisa u svezi bruto satnice i iste iz Kolektivnog ugovora.

U aktu resornog ministarstva od 15.03.2010. godine navodi se da se članom 6a. Zakona o doprinosima bruto plaće, a analogno s tim i bruto satnica, definije kao zbirni iznos doprinosa iz plaće, poreza na dohodak i neto plaće, što odgovara i definiciji dатој u članu 19. stav 1. Pravilnika o načinu obračunavanja i uplate doprinosa. U istom aktu dalje se navodi da, polazeći od činjenice da je Društvo imalo utvrđenu neto satnicu u iznosu od 3,67 KM, prelaskom na bruto princip oporezivanja plaće i primjenom odredbe člana 49. Zakona o porezu na dohodak, kao i propisane zbirne stope doprinosa iz plaće sa početkom primjene od 01.01.2009. godine, bruto satnica preračunata na taj način iznosi 5,60 KM. Neovisno o navedenom, u aktu se na kraju navodi da je za primjenu, provođenje i tumačenje kolektivnog ugovora nadležna komisija koju imenuju potpisnici istog.

Napominjemo da Društvo od momenta podizanja tužbe od strane Sindikata vrši rezerviranje razlike između bruto satnice utvrđene odlukom iz 2009. godine i bruto satnice definirane Kolektivnim ugovorom koje tereti rashode obračunskog perioda.

Značajno je napomenuti da je i Pravilnikom o radu iz listopada 2010. godine, koji je stupio na snagu 01.01.2011. godine, u članku 7. stav 1. priloga IV – Plaće, dodaci, naknade plaće i ostale naknade, utvrđena satnica u iznosu od 5,88 KM. Neovisno o tome, Uprava je na sjednici održanoj 24.11.2010. godine donijela odluku kojom je utvrdila bruto satnicu za obračun plaće u iznosu od 5,60 KM. Istom odlukom utvrđen je i prijedlog obrasca ugovora o radu na neodređeno vrijeme sa navedenom bruto satnicom za sve radnike. I prije donošenja ove odluke Društvo, kao poslodavac, nije se konsultiralo sa vijećem uposlenika, odnosno, Sindikatom.

U svezi predmetne tužbe Sindikata, Općinski sud u Mostaru je 13.01.2011. godine donio Presudu broj: 58 O Rs 060358 10 RS, kojom je odluku Uprave Društva iz svibnja 2009. godine poništio kao nezakonitu, iz razloga što ista nije donesena sukladno članku 43. i 45. Kolektivnog ugovora i člankom 23. Zakona o vijeću zaposlenika, radi čega je i ništavna. Međutim, istom presudom sud je odbacio tužbeni zahtjev tužitelja kojim je tražio da se naloži tuženom (Društvu) da u roku od 15 dana doneše novu odluku o utvrđivanju bruto satnice od 5,88 KM.

U obrazloženju predmetne presude navodi se da je za ovaj sud bilo sporno da li je odluka Društva, u svojstvu tuženog, od 02.06.2009. godine, donesena sukladno članku 43. Kolektivnog ugovora i u zakonom propisanom postupku. U obrazloženju predmetne presude se navodi da se „stupanjem na snagu Zakona o porezu na dohodak, ne mogu promijeniti odredbe Kolektivnog ugovora, jer je način postupka njegove izmjene i dopune definiran članom 105. istog i članom 120. Zakona o radu“. Shodno tome, ukoliko je tuženi poslodavac smatrao da je član 43. stav 2. Kolektivnog ugovora nespojiv sa odredbama Zakona o porezu na dohodak, isti je mogao pokrenuti izmjene istog, na propisani način, ali stupanjem na snagu Zakona o porezu na dohodak nisu mogle biti derogirane odredbe Kolektivnog ugovora. Slijedom navedenog, sud je utvrdio da je odluka Uprave Društva od 02.06.2009. godine nezakonita, jer je donesena suprotno odredbama člana 21., 22. i 23. Zakona o vijeću zaposlenika, bez konsultovanja i pribavljanja prethodne suglasnosti vijeća uposlenika, odnosno, sindikata tuženog i da ista nije usuglašena sa člankom 43. stav 2. Kolektivnog ugovora, što je bila obveza tuženog kao poslodavca.

Na predmetnu presudu, Uprava Društva izjavila je žalbu.

Rješavajući po predmetnoj žalbi, Kantonalni/Županijski sud u Mostaru je 01.07.2011. godine donio presudu kojom je žalbu Uprave odbio kao neosnovanu, čime je potvrdio prvostepenu presudu.

U svezi predmetnog spora, Federalno ministarstvo prometa i komunikacija je 09.01.2012. godine imenovalo Komisiju/Povjerenstvo za primjenu, provođenje i tumačenje Kolektivnog ugovora od 6 članova. Ista Komisija je 28.03.2012. godine donijela zaključke koji imaju pravnu snagu odredbi Kolektivnog ugovora, prema kojima Društvo i DD "BH Telecom" Sarajevo prilikom obračuna plaće moraju primjenjivati najnižu utvrđenu bruto satnicu koja ne može biti manja od 5,88 KM. Zaključcima se obvezuju uprave istih društava da utvrđenu bruto satnicu u iznosu od 5,88 KM odmah implementiraju i primjene u pravilnicima o radu/ugovorima o radu, te obračunaju i isplate razliku zaostalih plaća radnicima, a koja je na zahtjev Sindikata potvrđena pravomoćnom presudom nadležnog suda.

Na osnovu navedenih zaključaka DD "BH Telecom" d.d. Sarajevo i sindikat istog društva su 03.09.2012. godine zaključili Protokol o primjeni bruto satnice iz članka 43. Kolektivnog ugovora. Predmetnim protokolom potpisnici su se dogovorili da bruto satnica iz navedenog članka koja uključuje neto satnicu, doprinose iz plaća, porez na dohodak i doprinose na bruto plaće ne može biti manja od 6,20 KM, a da bruto satnica sa doprinosima iz plaće i porezom na dohodak, bez doprinosa na bruto plaću ne može biti manja od 5,61 KM. Sukladno istom protokolu izvršena je i izmjena člana 4. Priloga broj 3 Pravilnika o radu DD "BH Telecom" d.d. Sarajevo, koji se odnosi na najnižu bruto satnicu. Imajući u vidu činjenicu da su zaposlenicima istog društva u periodu od 01.01.2009. godine do 31.08.2012. godine isplaćena značajna sredstva, u skladu sa internim aktima, predmetnim protokolom dogovoren je da zaposlenici istog društva nemaju nikakvih zaostalih potraživanja po osnovu primjene člana 43. Kolektivnog ugovora.

Za razliku od DD "BH Telecom" d.d. Sarajevo, Uprava i Sindikat Društva nisu postigli nikakav dogovor.

Obzirom da Društvo nije ispoštovalo pravomoćnu i ovrušnu presudu Općinskog suda Mostar i naprijed navedene zaključke Komisije/Povjerenstva za primjenu, provođenje i tumačenje Kolektivnog ugovora, već je i dalje nastavilo da isplaćuje plaće po bruto satnici od 5,60 KM, Sindikat je uputio predstavku federalnoj inspekciji rada.

Federalna uprava za inspekcijske poslove obavila je inspekcijski nadzor iz oblasti radnih odnosa, o čemu je sačinila zapisnik od 07.03.2012. godine. Predmetnim zapisnikom konstatovano je da je Društvo u periodu od donošenja osporene odluke isplaćivalo manju plaću od plaće utvrđene Kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu. Na temelju zapisnika, isti organ donio je rješenje od 30.03.2012. godine, kojim je Društvu naloženo da obezbjedi isplate plaća uz primjenu bruto satnica u iznosu od 5,88 KM, sukladno Kolektivnom ugovorom i Pravilnikom o radu i uskladi sve ugovore o radu zaposlenika sa Pravilnikom o radu i Kolektivnim ugovorom, uz primjenu važeće bruto satnice u iznosu od 5,88 KM.

Na naprijed navedeni Zapisnik i Rješenje Federalne uprave za inspekcijske poslove Društvo je uložilo žalbu Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike.

Rješavajući u drugostepenom postupku, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike donijelo je rješenje kojim se žalba Društva odbija kao neutemeljena.

Protiv rješenja Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, od 30.05. 2012. godine, Društvo je pokrenulo upravni spor. Predmetna tužba i zahtjev za odlaganje izvršenja upućeni su Kantonalnom sudu u Sarajevu. U svezi ove tužbe i zahtjeva, Kantonalni sud u Sarajevu je iste odbacio , rješenjima od 12.07.2013. godine i 27.09.2013. godine, iz razloga što Društvo nije prethodno tražilo odlaganje izvršenja rješenja kod nadležnog upravnog organa, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike.

Uprava je djelimično postupila po rješenju Federalne uprave za inspekcijske poslove i na sjednici održanoj 25.04.2012. godine donijela odluku o poništenju odluke od 24.11.2010. godine. Istovremeno, Uprava je donijela i odluku kojom je usvojila prijedlog Anex-a 1 Ugovora o radu na neodređeno/određeno vrijeme, koji je sastavni dio ranije odluke od 22.12.2010. godine. Podsjećamo, odlukom od 22.12.2010. godine, Uprava je usvojila konačan tekst ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

Međutim, Sindikat je u potpunosti odbacio predmetnu odluku Uprave, kao nezakonitu. U aktu od 03.05.2012. godine, navodi se da Uprava nije postupila sukladno pravosnažnim sudskim presudama, rješenju nadležne federalne inspekcije, niti prema zaključcima Povjerenstva/Komisije za primjenu, provođenje i tumačenje granskog kolektivnog ugovora koji imaju pravnu snagu odredbi kolektivnog ugovora.

Uprava nije uvažila naprijed navedene argumente i zahtjeve Sindikata, već je 30.05.2012. godine donijela odluku kojom je usvojila tekst Anex-a 1 Ugovora o radu na neodređeno/određeno vrijeme, koji je sastavni dio ranije odluke od 22.12.2010. godine. I na ovu odluku Sindikat je podnio tužbu, navodeći naprijed navedene argumente i nepoštivanje Zakona o vijeću uposlenika.

U svezi predmetne tužbe, Općinski sud u Mostaru je 16.12.2013. godine donio presudu kojom je odluke Uprave od 22.12. 2010. godine i 30.05.2012. godine poništilo kao nezakonite, obzirom da su po mišljenju tog suda donesene bez konsultiranja Vijeća uposlenika, čime su iste, shodno članku 25. Zakona o vijeću uposlenika, ništave.

Na predmetnu presudu Društvo je putem punomoćnika 05.01.2014. godine uložilo žalbu.

Uprava i dalje stoji na stanovištu da nema zakonskog osnova da isplaćuje bruto satnicu iz članka 43. Kolektivnog ugovora, obzirom da bi ista, zbog novog načina obračuna doprinosa, iznosila 6,4974 KM.

Iz navedenih razloga Društvo se aktom od 27.03.2014. godine, putem punomoćnika, obratilo predsjedniku Kantonalnog/Županijskog suda sa molbom da postavi zahtjev za ocjenu ustavnosti Kolektivnog ugovora i da se utvrdi jesu li sporne odredbe granskog kolektivnog ugovora usklađene za Zakonom o doprinosima i Zakonom o porezu na dohodak.

Na temelju svega što smo utvrdili u postupku predmetne revizije, smatramo da prilikom utvrđivanja nove bruto satnice nisu u potpunosti ispoštovane sve propisane procedure o kojima je već konstatirano, ali je nesporno da Kolektivni ugovor za područje telekomunikacija u Federaciji BiH nije usuglašen sa Zakonom o porezu na dohodak, kojim je uveden bruto princip oporezivanja plaća i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima.

U svezi predmetnog Kolektivnog ugovora, još jednom naglašavamo da su istim ugovorom uposlenicima oba telekom operatera, JP "HP" d.d. Mostar i DD "BH Telecom" Sarajevo data izuzetno velika prava, a da resorno, Federalno ministarstvo prometa i komunikacija, kao predstavnik većinskog vlasnika, još uvijek nije inicirao njegove izmjene, iako smo o tome konstatirali i u našim prethodnim izvještajima, radi čega smo i dali preporuke za njegove izmjene.

6.2 Sporazum o postizanju pojedinačnih nagodbi za rješavanje radnih sporova

U svezi spora koji se vodi zbog bruto satnice, Uprava Društva je 31.10.2012. godine donijela Odluku o usvajanju teksta Sporazuma o postizanju pojedinačnih nagodbi za rješavanje radnih sporova.

Prema istoj odluci, Uprava se obvezala da će isplatiti po jednu plaću svim djelatnicima koji nisu pokrenuli radne sporove, kao i onim djelatnicima koji su iste pokrenuli, a koji do konca iste godine potpišu predmetni Sporazum. Odluka je donesena u cilju mirnog rješavanja sudskih sporova i normalizacije odnosa između djelatnika i Uprave Društva.

U obrazloženju predmetne odluke navodi se da je neusklađenost članaka 43. i 45. Kolektivnog ugovora sa odredbama Zakona o porezu na dohodak uzrokovala pokretanje oko 1.900 radnih sporova djelatnika pred Općinskim sudom u Mostaru. S tim u svezi, a u cilju mirnog rješavanja ovih radnih sporova, kao sprečavanja pokretanja novih, te s ciljem stvaranja pozitivnog poslovnog okruženja u Društvu, temeljem procjene pravnih i finansijskih rizika i nakon što je iscrpila sve mogućnosti postizanja dogovora sa Sindikatom, Uprava je odlučila ponuditi pojedinačno potpisivanje sporazuma o postizanju pojedinačnih nagodbi za rješavanje radnih sporova. Cilj ovog sporazuma je i značajno smanjiti enormne troškove sudskog postupka u koje, pored eventualne isplate tužbenog zahtjeva ulaze i višemilijunski odvjetnički troškovi, troškovi vještačenja po svakom predmetu pojedinačno, te propisane zatezne kamate. Sve ovo je i bio razlog što se Uprava opredjelila za isplatu jedne ugovorene plaće zaposlenicima koji nisu tužili Društvo. U obrazloženju odluke navodi se da će se obzirom na sve iznesene pravne i finansijske rizike i različita tumačenja Kolektivnog ugovora u postupku pred Ustavnim sudom, koja je jedina mjerodavna institucija, konačno riješiti pitanje bruto satnice. Naime, kako bi se konačno riješio navedeni spor, na inicijativu Uprave Društva, pred Ustavnim sudom Federacije BiH pokrenut je postupak ocjene zakonitosti, odnosno, ustavnosti, spornih odredbi Kolektivnog ugovora. Na kraju obrazloženja se navodi da se Uprava obvezuje da će postupiti po presudi Ustavnog suda koji će razmatrati ocjenu ustavnosti članka 43. Kolektivnog ugovora, te nakon donošenja presude plaću obračunavati sukladno istoj.

Na kraju obrazloženja se navodi da je predmetna isplata planirana Planom poslovanja za period 2012-2014. godine, na koji je suglasnost dao Nadzorni odbor, odlukom br: NO-2-4NS-9/11, od 20.12.2011. godine, a koji je usvojila Skupština Društva Odlukom br: SD-a-a-6/12, od 29.06.2012. godine.

Zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 43. Kolektivnog ugovora podnio je Premijer Federacije BiH.

S tim u svezi, Ustavni sud Federacije je na sjednici održanoj 12.12.2012. godine donio Rješenje kojim se isti zahtjev odbacuje, jer je podnesen od strane neovlaštenog podnosioca. Naime, Ustavni sud odbacio je predmetni zahtjev iz razloga što podnositelj zahtjeva nije ovlašten za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti Kolektivnog ugovora, jer nije u pitanju propis koji je donijet od strane organa federalne, kantonalne, gradske ili općinske vlasti.

U svezi predmetnog Sporazuma o postizanju pojedinačnih nagodbi za rješavanje radnih sporova, zaključno sa 31.12.2013. godine isti je potpisalo 677 djelatnika, od čega 575 u 2012. godini i 102 uposlenika u 2013. godini. U 2012. godini isplaćena su sredstva u bruto iznosu od 1.261.496 KM i 130.621 KM doprinosa

na plaću, tako da je Društvo, kao poslodavac po navedenom osnovu u istoj godini isplatio ukupno 1.392.117 KM. Obzirom da je najveći dio sredstava već bio rezerviran u prethodnim godinama, na teret istog obračunskog perioda knjižen je samo pripadajući iznos od 125.629 KM. U 2013. godini po istom osnovu isplaćena su sredstva u bruto iznosu od 192.462 KM i doprinosi na plaću u iznosu od 20.209 KM, što ukupno iznosi 212.671 KM, od čega je najveći dio, u iznosu od 191.549 KM, teretio rashode tog obračunskog perioda. Po osnovu ukupno potpisanih sporazuma izvršeno je ukidanje rezerviranja u ukupnom iznosu od 3.257.007 KM, od čega se na umanjenje troškova rezerviranja za sudske sporove odnosi 766.400 KM, u korist prihoda 1.364.591 KM, a direktno prebijanje troška i rezervacije 1.126.016 KM. Zaključno sa 31.12.2013. godine, iskazane obveze po osnovu rezerviranja za ove namjene iznose 6.155.484 KM.

7. Planiranje i izvješćivanje

Aktivnosti na izradi trogodišnjeg plana poslovanja započete su u drugoj polovini 2012. godine. Blagovremeno je pripremljen prijedlog Nacrta plana poslovanja za razdoblje 2013. – 2015. godinu. Obzirom da Nadzorni odbor nije imenovan, Uprava je isti direktno uputila Skupštini na usvajanje.

Skupština Društva je na sjednici održanoj 27.06.2013. godine donijela Odluku o usvajanju Plana poslovanja za razdoblje 2013. – 2015. godine. U okviru ovog plana, date su planirane kategorije i analitičke pozicije i za revidiranu, 2013. godinu, i to odvojeno, za fiksnu telefoniju, mobilnu telefoniju i korporaciju, ali i konsolidovano za cijelo poduzeće.

Navedeni analitički tabelarni pokazatelji sastoje se od planiranih podataka iskazanih za: prihode, rashode, ljudske resurse, korisnike fiksne telefonije, korisnike mobilne telefonije, kapitalna ulaganja i finansijska izvješća (račun dobiti i gubitka za mobilnu telefoniju, račun dobiti i gubitka za fiksnu telefoniju, račun dobiti i gubitku za korporaciju, račun dobiti i gubitka konsolidovano za HT Mostar, bilanca stanja i novčani tok. Uspoređujući sadržaj navedenog plana sa članom 23. Zakona o javnim preduzećima u FBiH, možemo potvrditi da je isti usuglašen sa navedenim zakonom i da sadrži sve propisane elemente.

Radi usuglašavanja Plana poslovanja i njegove prilagodbe komercijalnom tržištu, Uprava je u drugoj polovini 2013. godine, sukladno članku 23. i 24. Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH pokrenula aktivnosti na izradi Revidovanog plana poslovanja za 2013. godinu.

Prema članku 37. Statuta, Uprava priprema odluke za čije je donošenje mjerodavna Skupština Društva. Člankom 6. Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH propisano je da odluke o usvajanju plana poslovanja i revidovanog plana poslovanja donosi Skupština. Prema članku 32. Statuta, Nadzorni odbor, pored ostalog podnosi Skupštini i plan poslovanja za narednu godinu.

Obzirom da Nadzorni odbor nije imenovan, Uprava je na sjednici održanoj 17.10.2013. godine donijela Odluku o usvajanju Revidovanog plana poslovanja za 2013. godinu. U odluci se navodi da će ista stupiti na snagu danom njenog donošenja od strane Skupštine. Do okončanja naše revizije Skupština Društva nije usvojila predmetnu odluku.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u slijedećim iznosima:

R. br.	Pozicija	Ostvareno u 2012. godini	Plan za 2013. god.	Revidirani plan za 2013.	Ostvareno u 2013. god.	Indeks (6:3)	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7	8
I	Prihodi	261.414.109	268.909.000	247.384.000	247.301.269	94,60	99,97
II	Rashodi	240.444.770	237.081.000	232.494.000	230.822.081	96,00	99,28
III	Dobit prije poreza (I-II)	20.969.339	31.828.000	14.890.000	16.479.188	78,59	110,67

Ostvareni prihodi u odnosu na prethodnu godinu manji su za 5,40 %, a rashodi za 4,00 %. I jedna i druga kategorija su neusvojenim Revidiranim planom poslovanja usuglašeni sa ostvarenim.

Na ostvarenje planiranih aktivnosti u značajnoj mjeri uticalo je i vanjsko okruženje, posebno u mobilnoj mreži, gdje internet kontinuirano pruža nove mogućnosti povoljnog komuniciranja, a na ovim prostorima ima veliki broj operatora i za pružanje fiksnih telefonskih usluga. Radi potrebe širenja na tržištu, povećava se broj uposlenika za podršku korisnicima, kao i troškovi različitih vrsta usluga i zakupa, što direktno utiče na rezultate poslovanja.

Kada su u pitanju ostali pokazatelji, na ovom mjestu navodimo samo neke. Društvo je na dan 31.12.2013. godine imalo 643.745 korisnika svih usluga, što je u odnosu na 662.847 korisnika iz prethodne godine

povećanje od 3,40 %. Najveći broj od 278.928 odnosi se na prepaid korisnike, 193.578 čine postpaid korisnici, 108.809 korisnike fiksne telefonije, 47.145 ADSL usluga i 15.285 korisnika IP TV (Home.TV). U revidiranoj godini samo je evidentan pad korisnika usluga fiksne telefonije od 6,20 %, dok su svi ostali zabilježili porast. Najveći porast bio je kod usluga IP TV, kod koje je broj korisnika sa 7.866 porastao na 15.285, što je povećanje od 94,30 %.

Uprava je pripremila i odobrila finansijska izvješća za razdoblje 01.01. - 31.12.2013. godine na sjednici održanoj 21.02.2014. godine. Obzirom da u Nadzorni odbor još uvijek nisu imenovani predstavnici državnog kapitala, radi čega isti i ne obavlja poslove iz nadležnosti, Uprava je Izvješće o poslovanju, koji uključuje finansijska izvješća, izvješća neovisnog revizora i Odbora za reviziju, kao i prijedlog Odluke o raspodjeli dobiti za 2013. godinu podnijela Skupštini Društva na konačno usvajanje.

8. Prihodi, rashodi i finansijski rezultat

8.1 Prihodi

Prihodi ostvareni u obračunskom periodu iskazani su kako slijedi:

	01.01. - 31.12.2013.	01.01. - 31.12.2012.
PRIHODI	247.301.269	261.414.104
Poslovni prihodi	236.804.889	247.572.879
Finansijski prihodi	4.183.124	5.865.327
Ostali prihodi i dobici	4.555.838	6.727.094
Prihodi iz osnova promjene računov.politika	1.757.418	1.248.804

Poslovni prihodi ostvareni u visini od 236.804.889 KM najznačajniji su i u ukupnim prihodima učestvuju sa 95,75 %. Isti su u odnosu na prošlu godinu manji su za 10.767.990 KM ili 4,35 %. Pad poslovnih prihoda rezultat je pada prihoda fiksne mreže. Do pada prihoda fiksne mreže došlo je zbog smanjenja broja korisnika u odnosu na prethodnu godinu, i to sa 116.014, koliko je bilo u prethodnoj godini, na 108.809 korisnika u 2013. godini. Na pad prihoda fiksne mreže uticalo je i migriranje korisnika na alternativne operatore, te komuniciranje putem internet aplikacija: Skype, Viber, Whats app. Pad prihoda fiksne mreže se kompenzira kroz rast prihoda od IPTV-a, koji je uveden u ožujku 2012. godine, gdje se broj korisnika sa 7.866 u 2012. godini, povećao na 15.285 korisnika u 2013. godini. I prihod od mobilne mreže također je smanjen u odnosu na prethodnu godinu, iako je broj korisnika povećan, sa 272.238, koliko je bilo u prethodnoj godini, na 278.928 korisnika u revidiranoj godini. Na smanjenje poslovnih prihoda uticao je i pad prihoda od roaminga za 4.222.491 KM ili 26,96 % u odnosu na prethodnu godinu. Ovo smanjenje rezultat je pada prometa SMS i GPRS, te sniženje cijena svih usluga za "Hrvatski Telekom" d.d. Zagreb.

Poslovne prihode čine prihodi od prodaje robe, prihodi od prodaje učinaka na domaćem tržištu, prihodi od prodaje učinaka na stranom tržištu, prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka i ostali poslovni prihodi.

- **Prihodi od prodaje učinaka na domaćem tržištu** u iznosu od 195.700.923 KM odnose se na prihode od prodaje usluga pravnim i fizičkim licima na domaćem tržištu. Društvo vrši usluge fiksne i mobilne telefonije, a prihodi se evidentiraju po svakoj vrsti usluge (pristupna taksa, pretplata, priključak, dodatne usluge, iznajmljivanje opreme za ADSL, usluge pre-paid mreži - e bonovi, usluge post-paid mreži-SMS billing, usluge post-paid mreži-ostalo billing itd.)

- **Prihodi od prodaje učinaka na stranom tržištu** u iznosu od 35.718.793 KM odnose se na usluge saobraćaja za pravna lica na stranom tržištu, roaming, interkonekcija inozemstvo, sms distribucije itd. Na ovoj poziciji evidentiran je i procijenjeni prihod sa međunarodnim operaterima sa kojima nije izvršeno međusobno usaglašenje na dan 31.12.2013. godine.

- **Ostali poslovni prihodi** iznose 5.333.294 KM i u najvećem dijelu odnose se na prihode od najamnina u iznosu od 4.616.533 KM i prihodi od donacija u iznosu od 712.447 KM. Prihodi od najamnina ostvaruju se temeljem potpisanih ugovora o iznajmljivanju i na osnovu ispostavljenih faktura, dok se prihodi od donacija ostvaruju u visini obračunate amortizacije tijekom obračunskog razdoblja.

Finansijski prihodi iskazani u iznosu od 4.183.124 KM, u odnosu na istu vrstu prihoda u prethodnoj godini manji su za 28,68 %. U okviru istih, najznačajniji su prihodi od zateznih kamata u iznosu od 1.580.037 KM, ostvarena provizija za komisionu prodaju 1.152.490 KM, kamate na oročena sredstva 151.545 KM, pozitivne tečajne razlike 134.404 KM, marketinška podrška od komisionara 109.555 KM, cassa sconto od dobavljača 108.240 KM, prihod od goodwill-a od dobavljačima komisione robe 85.321 KM.

Ostali prihodi i dobici u visini od 4.555.838 KM manji su za 32,28 % u odnosu na prihode ostvarene u prethodnoj godini, a u najvećem dijelu odnose se na: naplaćena ispravljena potraživanja 2.216.763 KM, ukinuta rezerviranja u iznosu od 1.689.950 KM, prihode od naplate šteta od osiguravajućih kuća u iznosu od 268.464 KM i prihod od naplaćenih taksa u iznosu od 250.176 KM.

- **Naplaćena ispravljena potraživanja** u visini od 2.216.763 KM odnose se na prihod od naplate prethodno ispravljenih potraživanja i u odnosu na prethodnu godinu manja su za 730.392 KM ili 24,78 %.

- **Ukinuta rezerviranja** u visini od 2.339.068 u najvećem dijelu odnose se na: prihod od ukidanje rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore u iznosu od 926.489 KM, a na osnovu procjene aktuara; prihod od ukidanja rezerviranja za sudske sporove u iznosu od 662.958 KM, koji se u najvećoj mjeri odnosi na ukinuta rezerviranja za razlike u bruto satnici, obzirom da su uposlenici odustali od tužbe; 100.000 KM koji se odnosi na zatvaranje rezerviranja prema Vanjskotrgovinskoj komori BiH, na osnovu sastanka sa njihovim predstvincima, na kojem je potvrđeno da ista nema potraživanja od Društva iz ranijih godina.

Prihodi iz osnova promjena računovodstvenih politika iskazani su u iznosu od 1.757.418 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 508.614 KM ili 40,73 KM. U okviru istih, najznačajniji su naknadno utvrđeni prihodi iz ranijih godina u iznosu od 519.110 KM, koji se u najvećoj mjeri odnose na zatvaranje ukalkuliranja po različitim osnovama iz prethodne godine i naknadno utvrđeni prihodi iz prethodnih godina- veleprodaja u iznosu od 1.184.580 KM, koji se odnose na zatvaranje više ukalkuliranih obveza po kredit notama za roaming saobraćaj.

Provedenom revizijom utvrdili smo da je Društvo u 2013. godini umanjilo prihod od prodane robe u iznosu od 445.903 KM, koji se odnosi na prethodne dvije godine, a na temelju odluke Uprave od 23.03.2011. godine. Istom odlukom trajno isključenim korisnicima ponuđena je „Win back“ ponuda, kojom korisnici koji žele ponovnu aktivaciju, trebaju uplatiti sva dugovanja, osima penal. Shodno tome, penali koji su bili zaračunati su oprošteni i isknjiženi iz billing sustava, ali ne i iz knjigovodstvenog sustava, na osnovu čega su provedena korektivna knjiženja u 2013. godini. Od polovice 2013. godine, ova korektivna knjiženja su automatizirana.

Zbog neprovedenih računovodstvenih postupaka u pripadajućem obračunskom periodu prihodi i rezultat perioda su podcijenjeni za 445.903 KM.

Prihode evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, sukladno točkama 22. i 92. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvješća.

8.2 Rashodi

Na datum bilance, u finansijskim izvješćima iskazani su slijedeći rashodi:

	01.01.-31.12.2013.	01.01.-31.12.2012.
RASHODI	230.822.081	240.444.770
Poslovni rashodi	203.541.386	200.625.122
Finansijski rashodi	1.259.577	8.175.699
Ostali rashodi i gubici	24.788.807	26.453.994
Rashodi iz osnova usklađivanja vrijedn.sredstava	47.835	3.829.179
Rashodi iz osn. promj. računovodstvenih politika	1.184.476	1.360.776

Rashodi u 2013. godini u odnosu na prethodnu godinu manji su za 4,00 %. U okviru istih najznačajniji su poslovni rashodi.

Poslovni rashodi iskazani u iznosu od 203.541.386 KM, u odnosu na prethodnu godinu veći su za 1,45 %. Struktura poslovnih rashoda je slijedeća:

	01.01.-31.12.2013.	01.01.-31.12.2012.
--	---------------------------	---------------------------

Poslovni rashodi	203.541.386	200.625.122
Nabavna vrijednost prodate robe	405	14.418
Materijalni troškovi	6.122.963	6.104.657
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	57.114.423	58.390.731
• Troškovi plaća i naknada plaća zaposlenima	48.285.895	49.057.214
• Troškovi ost.prim., naknada i prava zaposl.	8.646.904	9.036.125
• Troškovi naknada ostalim fizičkim licima	181.624	297.392
Troškovi proizvodnih usluga	58.760.585	62.551.560
Amortizacija	62.177.922	56.077.873
Troškovi rezervisanja	1.797.586	1.538.321
Nematerijalni troškovi	17.567.502	15.947.562

Materijalni troškovi iskazani u iznosu od 6.122.963 KM neznatno su veći u odnosu na prethodnu godinu. U okviru istih ,najveći su troškovi električne energije u iznosu od 3.194.908 KM. Preostale troškove čine sirovine i materijal u iznosu od 1.773.298 KM, gorivo za motorna vozila i za zagrijavanje prostorija u iznosu od 1.099.217 KM, dok se 55.540 KM odnosi na otpis sitnog inventara. Utrošene sirovine i materijal u najvećem dijelu odnose se na utrošeni materijal za tekuće održavanje po različitim osnovama, uredski i materijal za čišćenje i utrošak SIM kartica i start paketa.

Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja u odnosu na prethodnu godinu manji su za 2,19 %. U okviru ovih troškova, najveći dio u iznosu od 56.932.799 KM odnosi se na troškove primanja uposlenih regulirane Pravilnikom o radu i ostalim aktima, a koje čine troškovi plaća i naknada plaća uposlenima i troškove ostalih primanja, naknada i prava uposlenih. Preostalih 181.624 KM čine troškovi naknada ostalim fizičkim osobama.

• **Troškovi plaća i naknada plaća uposlenih** u iznosu od 48.285.895 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 1,57 %.

Prava uposlenih uključujući i sve vrste primanja regulirana su vlastitim aktima, shodno važećem Kolektivnom ugovoru. Pravilnikom o radu, u prilogu IV - Plaće, dodaci i naknade plaće u Društvu, na jedinstven način regulirani su osnovna plaća, dodaci na plaću, kriteriji za utvrđivanje doprinosa zaposlenika na radu, plaće zaposlenika, naknade plaće, dodatna primanja i naknade koje terete troškove poslovanja. S tim u vezi, obračun i isplata plaća i naknada plaća treba da se vrši sukladno Pravilniku o radu, Kolektivnom ugovoru i ostaloj važećoj regulativi, a na temelju pojedinačnih ugovora o radu. Osnovna bruto plaća uposlenika je proizvod bruto satnice, broja sati u mjesecu i odgovarajućeg, pojedinačnog koeficijenta složenosti poslova koje uposlenik obavlja.

Provedenom revizijom utvrdili smo da zbog neusuglašenosti Kolektivnog ugovora sa Zakonom o doprinosima Društvo ni u 2013. godini nije dosljedno i u potpunosti poštivalo usvojene akte. Naime, iako je Kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu iz listopada 2010. godine utvrđena bruto satnica u iznosu od 5,88 KM, Društvo je kao i prethodnih godina primjenjivalo bruto satnicu u iznosu od 5,60 satnicu, donesenu nakon stupanja na snagu Zakona o porezu na dohodak, shodno propisanoj proceduri. Zbog umanjene bruto satnice od strane većeg dijela uposlenika i Sindikata još od u 2009. godine vodi se sudski spor, o čemu je detaljno obrazloženo u točki 6.1. Izvješća.

Obračun plaća i naknada plaća vrši se temeljem pojedinačnih ugovora o radu, zaključenih nakon donošenja Pravilnika o radu iz 2010. godine. Prilikom mjesecnog obračuna plaća obračunava se i razlika između bruto satnice utvrđene Kolektivnim ugovorom u iznosu od 5,88 KM i bruto satnici u iznosu od 5,60 KM. Obračunata razlika između ovih satnica evidentira se na poziciju rezerviranja za sudske sporove i tereti troškove poslovanja. Na datum bilance ukalkulirane obvezе po osnovu ovog rezerviranja iznose 6.701.477 KM. Značajno je napomenuti da bi ove obvezе bile znatno veće da nije bilo vansudske nagodbe sa dijelom uposlenika koji su se odrekli tužbe, a kojima je zauzvrat isplaćena po jedna mjesecna plaća, prema odluci Uprave od 31.10.2012. godine, o čemu je šire obrazloženo u točki 6.2. Izvješća.

Za razliku od uposlenika za koje su plaće utvrđene Pravilnikom o radu, plaće Uprave i sekretara Društva uređene su posebnim ugovorima. Položaj, ovlaštenja, odgovornosti i prava predsjednika i ostalih članova Uprave, pored propisanih Zakonom o gospodarskim društvima i Zakonom o javnim poduzećima u Federaciji BiH, Statutom i drugim internim aktima Društva, uređena su pojedinačnim ugovorima, zaključenim uz

prethodno dobivenu suglasnost resornog Ministarstva. Prema ugovorima, osnovna neto plaća predsjednika Uprave iznosi 4,9, a izvršnih direktora 4,5 prosječnih mjesecnih neto plaća isplaćenih u Federaciji BiH u prethodna tri mjeseca koja se uvećava za 0,6 % za svaku godinu radnog staža na ime ostvarenog minulog rada.

Na poziciji plaća, u okviru ovih izdataka, iskazane su i isplate po odluci Uprave u iznosu od 191.549 KM, koje sa uključenim pripadajućim doprinosima na plaće iznose 211.662 KM. Radi se troškovima plaća za one uposlenike koji nisu pokrenuli tužbe zbog umanjene bruto satnice i za one koji su povukli tužbe po tom osnovu. Navedeni iznos odnosi se samo na 2013. godinu, dok su za ostale, prethodne godine ukinute rezervirane obvezе po tom osnovu. Obzirom da su za iste bili rezervirani veći iznosi, razlika je knjižena u korist prihoda.

Na pozicije plaća i naknada troškova uposlenih nisu evidentirane isplate članovima Uprave, imenovanim po prijedlogu HT d.d. Zagreb, već su naknade za njihov rad teretile druge pozicije troškova poslovanja. Naknade za ove članove Uprave, kao i za ostale stručne osobe angažirane od strane HT d.d. Zagreb fakturirane su kao usluge, pozivajući se na Ugovor o strateškoj suradnji iz 2008. godine.

U okviru troškova plaća i ostalih ličnih primanja iskazane su i isplate ostalih naknada uposlenima koje su isplaćene iznad neoporezivog iznosa u ukupnom iznosu od 1.494.402 KM. Najveći dio odnosi se na oporeziva davanja u naturi (ADSL) u iznosu od 413.328 KM, jubilarne nagrade 224.125 KM, oporezivi dio regresa u iznosu od 196.060 KM; rođenje djeteta 179.052 KM, oporezive naknade za prehranu uposlenicima Brčko Distrikta u iznosu od 157.180 KM; bolest i smrt uposlenih 157.409 KM, pomoći i smrt u obitelji 121.382 KM, dar za mirovinu 29.422 KM i oporezive otpremnine 16.444 KM.

Najviša pojedinačna mjesecna neto plaća u 2013. godini isplaćena je u iznosu od 4.922 KM, a najniža plaća u iznosu od 686 KM. Prosječna neto plaća u Društву u istoj godini iznosila je 1.515 KM, uz napomenu da u navedene iznose nije uključen porez na dohodak.

- **Troškovi ostalih primanja, naknada i prava zaposlenih** u iznosu od 8.646.904 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 4,31 %.

U okviru ovih troškova najznačajnije su naknade za topli obrok u iznosu od 4.925.043 KM, regres za korištenje godišnjeg odmora u iznosu od 1.347.739 KM, naknade troškova prijevoza na posao i s posla u iznosu od 580.034 KM, dnevnice i putni troškovi u iznosu od 647.574 KM i ostali neoporezivi izdaci uposlenima u iznosu od 1.146.514 KM.

- Naknade za topli obrok obračunavaju se i isplaćuju na osnovu evidencije o prisustvu na radu i utvrđenog dnevнog iznosa naknade u visini od 2% prosječne mjesecne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH, prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku, sukladno članku 66. Kolektivnog ugovora i članka 62. Priloga IV Pravilnika o radu - Plaće, dodaci, naknade plaće i ostale naknade u poduzeću.

- Naknade troškova prijevoza na posao i sa posla regulirane su člankom 63. Priloga IV Pravilnika o radu – Plaće, dodaci, naknade plaće i ostale naknade u poduzeću, od 22.10.2010. godine. Istim člankom utvrđeno je da zaposleniku kojem nije organiziran prijevoz na posao i sa posla, a čije je mjesto stanovanja od mjesta rada udaljeno najmanje dva kilometra pripada naknada ili mjesecna karta za troškove prijevoza u visini mjesecne karte gradskog, prigradskog ili međugradskog prometa. Naknada za troškove prijevoza će se isplaćivati na bazi udaljenosti od mjesta stanovanja do mjesta rada prema zonama i cjeniku koji će usvojiti Uprava svojom odlukom, temeljem važećeg cjenika prijevoznika gradskog, prigradskog i međugradskog prijevoza. Uprava nije donijela odluku po navednom osnovu nakon donošenja ovog pravilnika, već se naknade po navedenom osnovu isplaćuju temeljem Odluke Uprave o naknadi troškova prijevoza po zonama od 03. kolovoza 2009. godine.

- Regres za godišnji odmor obračunat je i isplaćen temeljem Odluke o isplati regresa za godišnji odmor 2013. godine, br: UD-3-16-54/13, od 20.03.2013. godine, prema kojem se uposlenicima koji su ostvarili pravo isplaćuje regres u neto iznosu od 974 KM. Odobreni iznos regresa predstavlja 70 % prosječne neto plaće svih uposlenih na razini Društva u prethodnom mjesecu (veljača), što je sukladno članku 55. Kolektivnog ugovora i članka 29. Priloga IV Pravilnika o radu - Plaće, dodaci, naknade plaće i ostale naknade u poduzeću. Isplata regresa izvršena je uz plaću za ožujak 2013. godine, a temelj za izračun bila je isplaćena plaća za veljaču. Izuzetak su članovi Uprave, kojima je sukladno menadžerskim ugovorima obračunat i isplaćen regres u visini njihove pojedinačno utvrđene plaće. Za više isplaćene iznose od dozvoljenih neoporezivih, obračunati su i uplaćeni pripadajući porez i doprinosi.

- Dnevnice i putne troškove čine dnevnice i putni troškovi u zemlji u iznosu od 394.604 KM, u inozemstvu u iznosu od 181.919 KM i troškovi uporabe vlastitog automobila u službene svrhe u iznosu od 71.051 KM.

- Ostali neoporezivi izdaci uposlenima u najvećem dijelu odnose se na naknade uposlenima za tešku bolest u iznosu od 261.211 KM, troškove stručnog obrazovanja u iznosu od 245.606 KM, naknade za vjerski blagdan u iznosu od 199.671 KM, pomoći obiteljima za slučajevе smrti uposlenika u iznosu od 186.048 KM i jubilarne nagrade po propisima u iznosu od 117.220 KM.

U svezi sa naprijed konstatiranim, smatramo da su važećem Kolektivnom ugovoru uposlenicima oba telekom operatora, Društву i DD "BH Telecom" Sarajevo data izuzetno velika prava i da su ista neprimjerena sadašnjoj situaciji i uslovima u kojima se nalazi Federacija i BiH. Iako smo o ovome konstatirali i u prethodnim izvješćima i dali preporuke, činjenica je da resorno, Federalno ministarstvo prometa i komunikacija, kao predstavnik većinskog vlasnika, još uvijek nije pokrenuo aktivnosti na njegovim izmjenama.

- **Troškovi naknada ostalim fizičkim licima** iskazani u iznosu od 181.624 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 38,93 %.

U okviru ovih troškova iskazane su naknade članovima Nadzornog odbora u iznosu od 35.661 KM, naknade članovima Odbora za reviziju i direktora Odjela za internu reviziju u iznosu od 46.988 KM, troškovi po ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u iznosu od 47.361 KM, troškovi volontera u iznosu od 50.977 KM i troškovi po ugovoru o djelu u iznosu od 637 KM.

- **Troškovi proizvodnih usluga** u iznosu od 58.760.585 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 6,06 %. U okviru ovih troškova najznačajniji su i karakteristični troškovi interkonekcije, usluge održavanja opreme i infrastruktura, zakupnine, troškove roaming usluga, troškovi prodanih usluga i troškovi reklame i propagande.
- **Troškovi interkonekcije** iskazani u iznosu od 22.670.709 KM, najznačajniji su u okviru ove pozicije. U odnosu na prethodnu godinu u kojoj su iznosili 22.787.704 KM manji za 0,51 %. U okviru istih, troškovi interkonekcije u zemlji iznose 17.852.685 KM, a u inozemstvu 4.818.024 KM.
- **Troškovi održavanja opreme i infrastrukture** iznosili su 10.467.608 KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 3,77 %. Najveći dio u iznosu od 1.373.947 KM odnosi se na održavanje IN sustava, 1.221.652 KM na održavanje IT aplikacija i licenci, 1.182.516 KM na održavanje radijske opreme GSM i UMTS Siemens i 901.121 KM na održavanje komutacijske opreme-NGN, po ugovorima sa dobavljačima dodijeljenim putem pregovaračkih postupaka.
- **Zakupnine** u iznosu od 8.636.210 KM, u odnosu na prethodnu godinu, u kojoj su iznosile 9.473.023 KM, manje su za 8,83 %. U okviru ove pozicije najveći su troškovi zakupa poslovnog prostora u zemlji (od pravnih i fizičkih osoba) u iznosu od 4.346.047 KM, zakup infrastrukture i kapaciteta u zemlji 1.451.811 KM, zakup zemljišta 1.388.154 KM i zakup infrastrukture i kapaciteta u inozemstvu 1.235.621 KM.
- **Troškovi roaming usluga** iskazani u iznosu od 4.776.229 KM odnose se na roaming usluge drugih operatora. Ovi troškovi u odnosu na prethodnu godinu u kojoj su iznosili 8.570.221 KM, manji su za 44,27 %. Najveći dio u iznosu od 4.603.680 KM odnosi se na troškove roaming usluga u inozemstvu, dok preostalih 172.549 KM čine roaming usluge domaćih operatora.
- **Troškovi prodanih usluga** u iznosu od 5.870.349 KM vezani su za prodaju prepaid i postpaid kartica. Ovi troškovi u odnosu na prethodnu godinu veći su za 14,28 %. U okviru istih najveći

dio u iznosu od 2.082.546 KM odnosi se na naknade partnerima za prodaju postpaid kartica na štandovima, 1.941.915 KM na troškove prepaid distributera i 1.253.319 KM na bonuse distributera, po ugovorima.

- **Troškovi reklame i propagande** iskazani u iznosu od 4.648.964 KM u odnosu na prethodnu godinu u kojoj su iznosili 6.430.003 KM manji su za 27,70 %. U okviru ovih troškova najznačajniji je zakup medijskog prostora (media buying usluge) u iznosu od 2.380.628 KM, sponzorstva u iznosu od 974.228 KM i izrada kreativnih rješenja u iznosu od 773.716 KM.

- Zakup medijskog prostora u najvećem dijelu odnosi se na marketinške usluge agencije „S.V.- RSA“ d.o.o. Sarajevo, sukladno Okvirnom sporazumu o pružanju usluga planiranja i zakupa medija broj: UG-818/12-1, od 15.05.2012. godine. Isti je zaključen nakon provedenog otvorenog postupka koji je započet krajem 2011. godine na period od jedne godine. Maksimalan iznos nabave po ovom ugovoru iznosi 4.200.000 KM, bez PDV-a. Iako je ugovor dodijeljen putem otvorenog postupka, nismo u mogućnosti potvrditi njegovu efikasnost. Naime, kao što smo i u prethodnim izvješćima konstatirali, tenderska dokumentacija za ovakve ugovore sačinjava se na način da se kao ponuđači mogu pojaviti samo posrednici. Tenderskom dokumentacijom je od ponuđača traženo da cijene u ponudama budu date po tzv. „simultanom trošku“, koja predstavlja prosječnu cijenu po svim traženim medijima (preko 100 medija, od TV i radio postaja, pisanih medija i reklamnih panoa do internet portala), uz mogućnost podugovaranja. Stoga su i svi dosadašnji ugovori dodijeljeni agencijama.

Shodno ugovoru, izabrani dobavljač je redovito fakturirao usluge oglašavanja za ugovorene kampanje koje su emitirane ili objavljene u pojedinim elektronskim i pisanim medijima, uz agencijsku proviziju. U 2013. godini fakturirane su i plaćene usluge medijskog oglašavanja u vrijednosti od 2.156.067 KM. U prilozima fakturna navedeni su mediji putem kojih se vrši oglašavanje. Najznačajnije su usluge oglašavanja putem TV postaja.

Najveći broj fakturisanih kampanja odnosi se na RTV Federacije BiH, čije su cijene usluga oglašavanja znatno skuplje od ostalih. Ilustracije radi navodimo da je za kampanju „Super tarife co-branding Nokia“ u periodu 01.02.-28.02.2013. godine, RTV FBiH po jednom emitiranju plaćeno 238 KM, dok je po istom osnovu BHRT plaćeno 105 KM, a zajedničkoj mreži „Program Plus“ 101 KM. Isto tako, po osnovu kampanje „Produženje kampanje Super tarife + HTC/LG“, u periodu 01.01.-31.01.2013. godine, za oglašavanje na RTV FBiH za 63 emitovanja fakturirano je 17.929 KM, dok je istovremeno za oglašavanje na BHRT za 11 emitiranja fakturirano 1.375 KM, a za "Program plus" za 70 emitiranja fakturirano je 9.809 KM.

Prema izjavama osoba zaduženih za nabave, u pregovorima koje su vodili tokom 2013. godine sa predstavnicima skoro svih TV postaja, većina istih daje više popuste posrednicima, odnosno, agencijama, nego što bi dali Društvu u direktnim pregovorima. U ovo smo se uvjerili i u postupku revizije DD "BH Telecom" Sarajevo koje je do sada uglavnom zaključivalo ugovore sa TV postajama direktno, putem pregovaračkih postupaka.

- Sponzorstva u iznosu od 974.228 KM u odnosu na prethodnu godinu u kojoj su iznosila 929.434 KM. U okviru ove pozicije iskazani su troškovi sponzoriranja različitih kulturnih, sportskih i zabavnih manifestacija, po ugovorima.

- Izrada kreativnih rješenja u najvećem dijelu odnose se na usluge marketinške agencije „Via Media“ d.o.o. Sarajevo. Radi se o uslugama izrade kreativnog procesa, osnovnih sredstava oglašavanja, TV i radio spota i ostalih troškova za više različitih kampanja, sukladno ugovoru broj: UG-714/12-1.

Troškovi amortizacije iskazani u iznosu od 62.177.922 KM, u odnosu od prethodnu godinu veći su za 10,88 %. Razlog za povećanje troškova amortizacije je promjena amortizacionih stopa za značajan dio telekomunikacijske opreme. Naime, postupajući po preporuci datoju u prethodnoj reviziji, imenovano je povjerenstvo koje je izvršilo testiranje ove opreme, nakon čega je isto predložilo povećanje pojedinih amortizacionih stopa, što je i prihvaćeno od strane Uprave, o čemu je šire obrazloženo u točki 9.1. Izvješća. U okviru ovih troškova, amortizacija materijalnih sredstava obračunata je u iznosu od 46.032.750 KM, a amortizacija nematerijalnih sredstava u iznosu od 16.145.172 KM.

Troškovi rezerviranja iskazani su u iznosu od 1.797.586 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 16,85 %. U okviru istih najveća su rezerviranja za sudske sporove po osnovu tužbi uposlenika u iznosu od 1.501.864 KM. Ostala rezerviranja odnose se na rezerviranja za jubilarne nagrade u iznosu od 216.626 KM i rezerviranja za otpremnine u iznosu od 79.096 KM.

Nematerijalni troškovi u iznosu od 17.567.502 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 10,16 %. U okviru ove pozicije najznačajnije su:

- **Naknade državnim agencijama** iznosile su 6.319.971 KM i iste su u odnosu na prethodnu godinu veće za 7,10 %. Najznačajnije su naknade za korištenje frekvencije GSM u iznosu od 3.052.326 KM, naknade za korištenja bloka brojeva GSM u iznosu od 1.072.000 KM i naknade za korištenje frekvencije UTMS licence u iznosu od 1.000.000 KM. Ostale čine naknade za upravljanje i monitoring GSM u iznosu od 500.000 KM, godišnja naknada za upravljanje i monitoring u iznosu od 400.000 KM i naknada za pružanje mobilnih usluga na UMTS u iznosu od 100.000 KM.
- **Troškovi PTT usluga** iskazani u iznosu od 3.402.006 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 9,71 %. Ove usluge u najvećem dijelu se odnose na troškove distribucije računa putem pošte u iznosu od 2.518.698 KM. Ostale troškove na ovoj poziciji čine troškovi printanja računa u iznosu od 702.846 KM, troškovi otpreme pošte u iznosu od 176.588 KM i ostali troškovi telefonskih usluga u iznosu od 3.874 KM. Sve ove usluge obavlja JP „Hrvatske pošte“ d.o.o. Mostar, po ugovorima.
- **Porezi i ostale naknade** po različitim osnovama iskazani u iznosu 4.150.862 KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 26,15 %. U okviru istih najznačajnije su administrativne takse i naknade za sudske tužbe u iznosu od 1.250.689 KM, komunalne naknade za korištenje građevinskog zemljišta i prostora u iznosu od 1.117.966 KM, godišnja naknada za korištenje cestovnog zemljišta u iznosu od 674.335 KM, doprinosi turističkim zajednicama u iznosu od 128.797 KM, porez za zaštitu od prirodnih nesreća i vodna naknada u iznosima od po 144.516 KM i naknade za šume u iznosu od 52.215 KM.
- **Troškovi reprezentacije** u iznosu od 172.054 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 7,51 %. Iste čine reklamni materijal i roba u iznosu od 72.713 KM, ugostiteljske i druge vanjske usluge u iznosu od 66.074 KM, reprezentacija pića i napitaka u bifeu u iznosu od 17.185 KM i ostala plaćanja putem master card u iznosu od 16.082 KM. Svi ovi troškovi regulirani su Pravilnikom o reprezentaciji i korištenju poslovnih kartica i u okviru su planiranih.

Financijski rashodi iskazani u iznosu od 1.259.577 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 6.916.122 KM ili 84,59 %. Ovo smanjenje je u najvećoj mjeri rezultat otplate obveze prema Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH (RAK), po osnovu dobivene dozvole trećeg GSM operatera u 2012. godini (kamata po GSM licenci u 2012. godini iskazana je u iznosu od 6.052.576 KM). Na smanjenje je uticala i otplata kredita UniCredit Bank d.d. Mostar (80000147-DK-1/10) početkom 2013. godine. U okviru ove pozicije najveći dio u iznosu od 718.329 KM odnosi se na kamate po UTMS licenci, kamate po kreditima banaka u zemlji u iznosu od 238.462 KM, kamate po ostalim robnim kreditima u iznosu od 235.658 KM.

Ostali rashodi i gubici iskazani u iznosu od 24.788.807 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 6,29% i odnose se na rashode i gubitke na zalihama i ostale rashode, rashode po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja, gubitke od prodaje i rashodovanje stalnih sredstava i manjkove.

- **Rashodi i gubici na zalihamama i ostali rashodi** iskazani u iznosu od 13.152.339 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 9,40 %. Isti se u najvećem dijelu u iznosu od 12.762.739 KM odnose na subvenciju (razliku između nabavne i prodajne cijene) za prodanu robu u komisionu, koja se ravnomjerno prenosi na rashod, sukladno ugovorima sa korisnicima i troškove reklamacija po odlukama u iznosu od 214.915 KM.
- **Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja** u iznosu od 11.056.416 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 5,89 %. Najveći dio, u iznosu od 9.656.632 KM, odnosi se na ispravku i otpis potraživanja iz billinga – mobilna i na ispravku potraživanja i otpise korisnika fiksne telefonije u iznosu od 1.298.887 KM.
- **Gubici od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava** u iznosu od 480.903 KM nastali su nakon izvršenog rashodovanja neotpisnog dijela stalnih sredstava, na temelju odluka Uprave, po prijedlozima povjerenaštava.
- **Manjkovi** u iznosu od 99.149 KM odnose se na manjkove po popisu, o čemu su donijete potrebne odluke.

Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika u iznosu od 1.184.476 KM u najvećem dijelu odnose se na naknadno utvrđene troškovi iz prethodne godine u iznosu od 509.963 KM, koji nisu knjiženi u pripadajućem obračunskom periodu, niti su za iste vršena rezerviranja i iznos od 670.806 KM koji se odnosi na zatvaranje manje ukalkuliranih obveza po kreditnim notama za roaming saobraćaj.

Poduzeti aktivnosti u cilju racionalizacije i smanjenja svih vrsta troškova poslovanja. Izvršiti analizu i preispitati opravdanost i visinu svih vrsta primanja, naknada i ostalih materijalnih prava zaposlenih i o tome obavijestiti organe upravljanja.

8.3 Financijski rezultat

Društvo je u 2013. godini, u odnosu na prethodnu godinu, ostvarilo lošije rezultate poslovanja. U okviru prihoda, poslovni prihodi manji su za 4,35 %, ali su zato, u okviru rashoda, poslovni rashodi veći za 1,45 %. Dobit iz poslovnih aktivnosti u iznosu od 33.263.593 KM, u odnosu na prethodnu godinu, u kojoj je iznosila 46.947.753 KM, manja je za 29,15 %. Iako je ostvarena dobit od financijskih aktivnosti u iznosu od 2.923.547 KM, gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda je značajan u iznosu 20.232.969 KM.

Iskazana neto dobit u 2013. godini u iznosu od 14.41.423 KM, u odnosu na prethodnu godinu manja je za 19,55 %. Ilustracije radi, u sljedećoj tablici daju se naprijed navedene kategorije u prethodnih pet godina, uključujući i broj uposlenih:

Opis - Pozicija	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
UKUPAN PRIHOD	242.772.984	238.628.773	253.345.740	261.414.109	247.301.269
RASHODI	234.893.256	229.714.153	240.364.922	240.444.770	230.822.081
BRUTO DOBIT	7.879.728	8.914.620	12.980.818	20.969.339	16.479.188
NETO DOBIT PERIODA	6.062.750	7.572.819	10.023.787	17.950.995	14.441.423
BROJ UPOSENLIH	1.465	1.469	1.474	1.510	1.503

Na rezultate poslovanja uticali su i objektivni i subjektivni razlozi.

Kao i prethodnih godina, na rezultate poslovanja u 2013. godini u značajnoj mjeri uticalo je okruženje i tržišni uslovi. Naime, liberalizacija tržišta telekomunikacija imala je direktnog uticaja i na povećanje konkurentnosti, a samim tim i pad cijena svih vrsta usluga. Prema podacima Regulatorne agencije za komunikacije, od 31.12.2013. godine, na tržištu Bosne i Hercegovine, pored tri licencirana operatora TK usluga, posluje 71 davalac internet usluga, 85 licencirana mrežna operatora i 14 operatora za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga. S druge strane, opće ekonomsko i socijalno stanje u zemlji, povećanje broja

nezaposlenih i rast troškova života u značajnoj mjeri utiču na pad standarda i smanjenje kupovne moći korisnika, a time i na pad prihoda.

Svemu ovome treba dodati i dosta pasivan odnos predstavnika državnog kapitala, koji pored ostalog, nije poduzeo aktivnosti iz nadležnosti i imenovao svoje članove Nadzornog odbora, zbog čega nije imenovan ni član Uprave za nepokretnu mrežu.

Subjektivni razlozi već su konstatirani u našim prethodnim izvješćima i uglavnom se odnose na rashode. Smatramo da Društvo još uvek nije u potpunosti iskoristilo sve raspoložive resurse i mogućnosti da se troškovi poslovanja mogu racionalizirati i povećati uštede. Posebno ističemo da postoji mogućnost smanjenja troškova u dijelu isplata naknada po svim osnovama, a po osnovu racionalizacije ličnih primanja i svih vrsta naknada iz Kolektivnog ugovora, što podrazumijeva njegove izmjene, jer smatramo da su istim utvrđena prava uposlenih koja su neprimjerena opštem stanju i sadašnjoj situaciji i uvjetima privređivanja u Federaciji i BiH.

Inicirati aktivnosti na izmjenama važećeg Kolektivnog ugovora, kako bi se prava uposlenih racionalizirala i svela u realne okvire, primjerene općem stanju i sadašnjoj situaciji u zemlji.

9. Stalna i tekuća sredstva, obvezе i kapital

9.1 Stalna sredstva i dugoročni plasmani

Stalna sredstva i dugoročni plasmani iskazani u knjigovodstvenoj vrijednosti od 366.012.627 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 3,49 %.

Struktura stalnih sredstava i dugoročnih plasmana na datum bilance bila je slijedeća:

	31.12.2013.	31.12.2012.
STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	366.012.627	379.261.658
Nematerijalna sredstva	77.506.799	85.905.260
Nekretnine, postrojenja i oprema	288.288.627	293.120.039
Dugoročni finansijski plasmani	117.201	136.359
Dugoročna potraživanja	100.000	100.000

Stalna sredstva iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Nakon početnog priznavanja, pojedino stalno sredstvo iskazuje se po njegovom trošku nabavke, umanjeno za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja. Stopa otpisanosti stalnih sredstava je 57,63 %. Nematerijalna sredstva otpisana su 57,36 %, a nekretnine, postrojenja i oprema 57,70 %.

U okviru ove pozicije najznačajnija su nematerijalna sredstva i nekretnine, postrojenja i oprema.

Nematerijalna sredstva

Vrijednost nematerijalnih sredstava na datum bilance iznosi 77.506.799 KM. U odnosu na prethodni datum bilance manja su za 9,78 %. Ova sredstva u najvećem dijelu čine licence i računarske programe, dok preostali dio čine ostala nematerijalna sredstva.

- **Licence** su iskazane u iznosu od 64.497.968 KM. Iste predstavljaju najznačajnija nematerijalna sredstva i čine ih GSM i UMTS dozvole, dobivene u ranijem periodu. Shodno zahtjevima iz MRS 38 – Nematerijalna sredstva i MRS 39 – Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerjenje, dobivene dozvole iskazuju se po diskontovanoj vrijednosti. U 2013. godini, pored ostalog, nabavljene su nove Microsoft i licence za standardizaciju informacijskih usluga, a proširena je i billing aplikacija.

- **Računalni programi** iskazani u iznosu od 11.427.499 KM predstavljaju prava na korištenje softvera u odnosu na prethodnu godinu manji su za 3,87 %.
- **Ostala nematerijalna sredstva** čine dugoročna prava IP.TV u iznosu od 1.253.876 KM, ulaganja u tuđa sredstva u iznosu od 242.940 KM i kapitalizirana sredstva u razvoj u iznosu od 84.565 KM.

Nekretnine, postrojenja i oprema u iznosu od 288.288.627 KM predstavljaju najveći dio imovine.

Struktura i promjene na ovoj imovini daju se u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljišta	Zgrade	Centrale i prenosni ur.	Ostala oprema	Mater.sred. u pripremi	Ukupno	
1	2	3	4	6	7	8	9
1 Nabavna vrijednost							
na dan 31.12.2012.	1.440.386	56.015.928	512.794.186	42.814.009	33.845.175	646.909.684	
- direktna povećanja	-	-	-	-	41.769.367	41.769.367	
- prijenos sa pripreme	12.000	255.658	35.474.580	5.239.591	(40.981.829)	-	
- reklasifikacija	-	-	-	-	-	-	
- otuđenje i rashodovanje	-	-	(4.153.839)	(2.777.894)	(198.501)	(7.130.234)	
na dan 31.12.2013.	1.452.386	56.271.586	544.114.927	45.275.706	34.434.212	681.548.817	
2 Akumulirana amortizacija							
na dan 31.12.2012.	-	18.831.421	303.351.373	31.606.851	-	353.789.645	
- amortizacija	-	1.059.207	40.424.734	4.436.900	-	45.920.841	
- vrijednosno usklađenje	-	-	103.077	-	-	103.077	
- reklassifikacija	-	-	-	-	-	-	
- otuđenje i rashodovanje	-	-	(3.898.175)	(2.655.198)	-	(6.553.373)	
na dan 31.12.2013.	-	19.890.628	339.981.009	33.388.553	-	393.260.190	
3 Neto knjigov.vrijednost							
na dan 31.12.2012.	1.440.386	37.184.507	209.442.813	11.207.158	33.845.175	293.120.039	
na dan 31.12.2013.	1.452.386	36.380.958	204.133.918	11.887.153	34.434.212	288.288.627	

U okviru ove grupe karakteristične su slijedeće pozicije:

- **Zemljišta** iskazana u vrijednosti od 1.452.386 KM u najvećem dijelu odnose se na građevinska zemljišta, na kojima, u odnosu na prethodnu godinu, nije bilo značajnijih promjena.
- **Zgrade** iskazane u vrijednosti od 36.380.958 KM čine zgrade namijenjene za obavljanje poslovnih i administrativnih djelatnosti.
- **Centrale i prijenosni uređaji** iskazani u vrijednosti od 204.133.918 KM predstavljaju najznačajniju imovinu. Istu u najvećem dijelu čine centrale, mreže i bazne stanice. U 2013. godini, aktivirane su nove centrale i mobilne bazne stanice, nove i proširene TK mreže na više lokacija u vrijednosti od 35.474.580 KM, temeljem izvješća povjerenstava o kvalitativno-kvantitativnom prijemu investicijskih objekata.
- **Ostala oprema** iskazana u iznosu od 11.887.153 KM uglavnom se odnosi na uredski namještaj, mjerne i kontrolne uređaje, računalnu opremu, audio, video i ostalu sličnu opremu.

- **Materijalna sredstva u pripremi** u iznosu od 34.434.212 KM, u odnosu na prethodnu godinu veća su za 1,74 %. U okviru ove pozicije najznačajnija su ulaganja u vrijednosti od 16.136.025 KM i investicijski materijal u vrijednosti od 18.172.953 KM.

- Ulaganja u biti predstavljaju investicije u tijeku. Najznačajnija su ulaganja u bazne stanice u iznosu od 6.912.709 KM, ulaganja u mreže u iznosu od 2.121.419 KM i ulaganja u prijenosnu opremu u iznosu od 931.774 KM. Na ovoj poziciji iskazana je ostala materijalna sredstva u pripremi u iznosu od 1.844.471 KM, kao i nematerijalna sredstva u pripremi u iznosu od 4.317.719 KM, koja treba da se iskazuju na drugoj poziciji, u okviru pozicije nematerijalnih sredstava.

U okviru ukupno iskazanih ulaganja, na investicijama u tijeku u vrijednosti od 2.256.668 KM u 2013. godini nije bilo nikakvih ulaganja. Vrijednost investicija koje su započete prije više od dvije godine, a na kojima u revidiranoj godini nije bilo ulaganja iznosi 1.201.606 KM, a vrijednost istih koje su započete prije više od tri godine iznosi 975.440 KM. Sve ovo upućuje na zaključak da sva iskazana ulaganja treba preispitati i priznati sukladno zahtjevima iz standarda.

- Investicijski materijal koji čini investicioni materijal u skladištu i ostali investicijski materijal u odnosu na prethodnu godinu veći je za 7,81 %.

Prema prezentiranim podacima, na investicijskim zalihama materijala u vrijednosti od 2.397.608 KM nije bilo prometa u 2013. godini. Sukladno usvojenim računovodstvenim politikama, Društvo je izvršilo vrijednosno usklađivanja svih zaliha koje nisu imale kretanje tijekom godine. Efekat ovog usklađenja za 2013. godinu u iznosu od 102.932 KM teretio je rashode, uz napomenu, da ukupno dosadašnje vrijednosno usklađenje investicijskog materijala iznosi 599.402 KM.

Amortizacija

Amortizacija se vrši primjenom linearne metode otpisa stalnih sredstava i to za svako pojedinačno sredstvo, shodno usvojenim računovodstvenim politikama i Pravilniku o aktiviranju i amortizaciji stalnih sredstava.

Odlukom Uprave od 24.10.2012. godine, imenovano je povjerenstvo za testiranje godišnjih amortizacionih stopa za 2013. godinu. Povjerenstvo je testiranjem utvrdilo da određene godišnje stope amortizacije ne odgovaraju očekivanom vijeku uporabe stalne imovine, te je predložilo da se pojedine stope korigiraju, odnosno, povećaju. Uglavnom se radi o stopama telekomunikacijske opreme, iz razloga što se radi o opremi koja brzo zastarijeva i čiji je vijek kraći od onog koji je bio u primjeni. Pri analizi korištenih stopa amortizacije i predlaganja korekcije istih povjerenstvo je imalo u vidu najviše porezno prihvatljive stope amortizacije, sukladno važećim propisima.

Uprava je prihvatile predloženo i 06.12.2012. godine donijela odluku o usvajanju izvješća povjerenstva za testiranje godišnjih amortizacionih stopa koja se primjenjuje od 01.01.2013. godine.

Najznačajnije pojedinačne i amortizacione stope po grupama, daju se u slijedećoj tablici:

Grupa sredstava	Vijek uporabe (u god.)	% otpisa
Centrale, ATC i RSS, TG i TF uređaji	9,1 godina	11,00
Internet oprema, digitalna ADSL oprema, IPTV oprema	5,0 godina	20,00
Komutacije, billing sustav, sustva kontrole i nadzora	9,1 godina	11,00
PC i prijenosna računala i ADSL modemi krajnj.korisn.	3,0 godine	33,33
Građevine (upravne, poslovne zgrade i objekti)	od 20,0 do 55,0 godina	od 1,80 do 5,00
Svetlosni put, zračne i kablovske tt linije,	20,0 godina	5,00
Dalekovodi i trafostanice	25,0 godina	4,00
Softveri	5,0 godina	20,00
Licence, osim GMS i UMTS licence	5,00 godina	20,00
Ostala oprema	od 5 do 14,3 godina	od 7,00 do 20,00

Dugoročni financijski plasmani iskazani su u iznosu od 117.201 KM. U okviru istih najveći dio, u iznosu od 107.281 KM, odnosi se na kredite date djelatnicima u ranijim periodima, prije stupanja na snagu Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH.

Druga dugoročna potraživanja u iznosu od 100.000 KM odnose se na ugovor o „Flexi plus“ depozitu zaključen sa Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo za period od 31.05.2011. godine do 31.5.2015. godine, uz fiksnu kamatnu stopu od 3,15%.

Vlasništvo nad nekretninama

Društvo još uvijek ne raspolaže sa dokumentacijom o vlasništvu za sve nekretnine iskazane u financijskim izvješćima. Aktivnosti koje se vode u cilju rješavanja imovinsko-pravnih odnosa i zaštite imovine koja nije u posjedu još uvijek nisu okončane. O ovome je više obrazloženo u dijelu točke 5. Izvješća.

Hipoteke i založna prava nad pokretnom imovinom

Društvo ima ograničenja u raspolaganju imovinom, jer je terećeno hipotekama na nekretnine. Kao jemstvo za primljene kredite upisane su hipoteke nad imovinom kod slijedećih banaka:

1. Raiffeisen bank BH d.d. Sarajevo, kredit u iznosu od 10.500.000 KM, uzet 2005. godine, za financiranje GSM licence, po Ugovoru broj: 5198/2005, na period od 10 godina. Temeljem ovoga založene su nekretnine u Mostaru, Livnu, Kupresu, Tomislavgradu, Kiseljaku, Čapljini i Stocu, čija knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2013. godine iznosi 8.566.692 KM;
2. UniCredit Zagrebačke banke d.d. Mostar, kredit u iznosu od 10.500.000 KM, koji je također uzet 2005. godine za financiranje GSM licence, po Ugovoru broj: 18/0321/2005, na period od 10 godina. Temeljem ovoga založene su nekretnine u Čitluku, Livnu, Jajcu, Čapljini, Neumu, Novom Travniku, Širokom Brijegu, Grudama i Ljubuškom, knjigovodstvene vrijednosti 6.465.794 KM.

Preispitati sve investicije u tijeku i iste priznati sukladno zahtjevima iz standarda.

9.2 Tekuća sredstva

9.2.1 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani na dan 31.12.2013. godine u iznosu od 1.971.089 KM, manji su za 2.405.830 KM u odnosu na prethodnu godinu, kada su iznosili 4.376.919 KM.

Struktura ovih sredstava na datum bilance je slijedeća:

	31.12.2013.	31.12.2012.
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	1.971.089	4.376.919
Transakcijski računi – domaća valuta	1.376.856	4.238.797
Transakcijski računi – strana valuta (u KM)	558.131	124.023
Akreditivi – domaća valuta	-	(5.647)
Blagajne - domaća valuta	32.848	17.534
Blagajne - strana valuta (u KM)	3.254	2.212

Gotovinu i ekvivalente gotovine čine novčana sredstva koja se vode na računima i u blagajnama.

Raspolaganje novčanim sredstvima regulirano je odlukama Uprave od 04.12.2009. i 24.01.2011. godine. U tijeku revizije prezentirani su nam i kartoni deponovanih potpisa u poslovnim bankama, osoba ovlaštenih za potpisivanje i raspolaganje sredstvima na poslovnim bankama, sukladno pisanim procedurama.

Transakcijski računi u domaćoj i stranoj valuti otvoreni su kod: Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo, UniCredit Bank d.d. Mostar i Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar.

Akreditivi – domaća valuta odnose se na MasterCard kartice, odobrene sukladno Pravilniku o reprezentaciji i korištenju poslovnih kartica, donesenom od strane Uprave 21.04.2010. godine. Odlukama Uprave odobren je mjesečni limit za potrošnju poslovnim karticama u iznosu od 24.000 KM, koji je u jednakim iznosima (po 6.000 KM) raspoređen samo na članove Uprave i iznos od 4.000 KM koji je u iznosima od po 2.000 KM raspoređen na Direktore. Temeljem korištenja poslovnih kartica u svrhu reprezentacije u 2013. godini potrošeno je ukupno 16.083 KM. Nije predviđeno odobrenje pojedinačnih troškova po osnovu korištenja ovih kartica, već se isti kontroliraju i prate u okviru odluke.

Blagajne (domaća i strana valuta) regulirane su Pravilnikom o blagajničkom poslovanju, a odnose se na gotovinske isplate/uplate putem blagajne u sjedištu i blagajni u prodajnim mjestima. Glavna blagajna korporacije namijenjena je za isplate akontacija, troškova dnevničica, reprezentacije i sličnih troškova, te sitnih troškova prouzrokovanih od strane korporativnog dijela Društva.

9.2.2 Potraživanja i plasmani

U finansijskim izvješćima iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2013.	31.12.2012.
POTRAŽIVANJA	72.319.622	78.397.510
Potraživanja od prodaje	33.537.991	33.594.732
Druga kratkoročna potraživanja	21.991.808	24.948.855
Potraživanja za ulazni PDV	-	374.440
Aktivna vremenska razgraničenja	16.789.823	18.479.483

Ukupna potraživanja iskazana su na datum bilance u iznosu od 72.319.622 KM i u odnosu na prethodnu godinu manja su za 7,75 %. Pravilnikom o računovodstvenim politikama uređene su politike potraživanja.

Procedurama Društva detaljno je definisano fakturiranje i naplata pruženih usluga i kontrola potraživanja.

Pravilnikom o računovodstvenim politikama uređene su politike potraživanja i iste su usuglašene sa zahtjevima iz standarda. Sektor za računovodstvo i kontroling – Odjel za kontroling, vrši kontinuiranu kontrolu izvršenih usluga, nakon čega JP „Hrvatske pošte“ d.o.o. Mostar preuzima podatke, printa račune i dostavlja na adrese svih kupaca. Nakon izvršenih svih kontrola iz baze podataka Odjela za kontroling, knjigovodstveno se evidentiraju potraživanja od svakog korisnika usluga po vrstama. Odjel za upravljanje likvidnošću prati naplatu potraživanja, o čemu sastavlja posebna izvješća, sa podacima dnevnih promjena stanja po korisnicima usluga, mjesecima i godinama.

U slučaju neredovitog plaćanja, sukladno donesenim procedurama vezanim za realizaciju usluga i osiguranje naplate potraživanja, poduzimaju se definirani postupci (upućuju SMS poruke, opomene, vrše privremeno isključenje, prestanak pretplatničkog odnosa itd.). Ukoliko se potraživanja ne naplate u redovnom roku, a ni putem Agencije za naplatu, Odjel za obračun usluga šalje pretplatniku opomenu pred

tužbu najkasnije 30 dana prije zastare najstarijeg duga, a nakon toga tužbu. Odjel za pravne poslove vodi evidenciju o broju tuženih pretplatnika, iznosu duga (vrijednosti spora), iznosu sudske troškova, broju dobivenih presuda, izgubljenih presuda, sporova u tijeku sa svim pravnim i finansijskim elementima.

Potraživanja od prodaje čine slijedeća potraživanja od kupca u zemlji i inozemstvu:

	31.12.2013.	31.12.2012.
Potraživanja od prodaje	33.537.991	33.594.732
- Kupci u zemlji	84.894.850	78.895.268
- Kupci u inostranstvu	8.999.918	6.316.109
- (Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(60.356.777)	(51.616.645)

Potraživanja u zemlji odnose se na pružene telekomunikacione usluge korisnicima u zemlji. Potraživanja za pružene usluge u inozemstvu u sustavu obračuna povezana su sa obvezama prema inozemnim telekomunikacijskim operaterima, a međusobnim obračunom izvršenih i primljenih usluga utvrđuje se razlika za plaćanje ili naplatu. Po međunarodnim ugovorima za telefonske usluge koje su nastale do 31.12.2013. godine, a nije izvršeno usuglašavanje mjerjenja saobraćaja, vrši se procjena obračuna prihoda, koji se u narednoj godini koriguje stvarnim podacima nakon izvršenog usuglašavanja.

Od ukupnih potraživanja od 93.894.768 KM neto potraživanja su 33.537.991 KM i na razini su ostvarenih u prethodnoj godini, dok je na sumnjiva i sporna preneseno 60.356.777 KM, što čini 64,28 % bruto potraživanja od prodaje. Ispravka potraživanja u ovoj godini u odnosu na prethodnu veća je za 8.740.132 KM ili 16,93%.

Ročna struktura potraživanja od prodaje na datum bilance bila je slijedeća:

Naziv	do 60 dana	od 61 do 120 dana	od 121 do 180 dana	Od 181 do 360 dana	Preko 360 dana	Ukupno
Kupci u zemlji	21.312.994	2.853.720	2.098.642	5.916.176	52.688.063	84.869.595*
Ino kupci	9.478.304	200.019	88.959	(115.645)	(649.746)	9.001.891**
Ukupno	30.791.298	3.053.739	2.187.601	5.800.531	52.038.317	93.871.486

* Razlika u odnosu na ukupna potraživanja od kupaca u zemlji, u iznosu od 25.255 KM, odnosi se na potraživanja od djelatnika (dani krediti) u iznosu od 22.979 KM, prijelazno konto naplate billing fiksna-komisiona roba u iznosu od 1.797 KM i tečajne razlike u iznosu od 479 KM.

** Razlika u odnosu na ukupna potraživanja od kupaca u inostranstvu, u iznosu od 1.973 KM, odnosi se na tečajne razlike.

Na osnovu uvida u analitiku potraživanja od ino kupaca konstatovali smo da je ukupni iznos od 918.622 KM u potražnom saldu, a odnosi se na uplatu od T Mobile Croatia LLC u iznosu od 656.929 KM u 2012. godini, koja nije zatvarala dugovanja koja su bila na kartici. Prema objašnjenju od T Mobile Croatia LLC, tom uplatom je plaćen prebijeni iznos kredit nota za 2011. godinu, međutim kreditne note nisu kreirane, jer se ne mogu usuglasiti oko iznosa i čeka se arbitraža. Pored navedenog, iznos od 261.693 KM, odnosi se na kreditnu notu za 2012. godinu od Hutchison 3G Austria koja nije plaćena, na osnovu navedenog, sukladno MRS 1 – Prezentacija finansijskih izvješća, trebalo je navedeni iznos reklassificirati na poziciju obveza.

Prema prezentiranim podacima Društvo vodi sudske sporove, protiv trećih lica, po osnovu pruženih usluga u mobilnoj mreži, ukupan iznos od 56.805.400 KM, a po osnovu usluga fiksne telefonije ukupan iznos od 607.262 KM.

Prema članku 113. Pravilnika o računovodstvenim politikama, na sumnjiva i sporna potraživanja kao i na ispravku potraživanja, prenose se potraživanja starija od 120 dana, uz korekciju rezultata poslovanja na teret rashoda.

S tim u svezi, za iznose nenaplaćenih potraživanja u tekućoj godini terete se rashodi, a istovremeno, za naplaćena ispravljenja potraživanja povećavaju prihodi. Ovakvim računovodstvenim postupcima nepotrebno

se povećava promet na poziciji prihoda, a samim tim i osnovica za obračun raznih naknada i doprinosa koji su vezani za visinu ukupnog prihoda.

Iz redovite procedure ispravke vrijednosti potraživanja od kupaca iz prethodnog stavka izuzimaju se potraživanja od kupaca nastala temeljem interkonekcije, međunarodnog TK prometa, VAS usluga i roaminga, a radi specifičnosti u načinu fakturiranja i naplate veleprodajnih usluga.

Ispravka potraživanja od kupaca kod veleprodajnog prometa vrši se na temelju procjene o nemogućnosti naplate za svakog operatera pojedinačno i to na datum bilanciranja, a najmanje jednom godišnje na datum sastavljanja godišnjeg finansijskog izvješća.

Ispravka vrijednosti ostalih potraživanja se radi na isti način kao i ispravka potraživanja od kupaca, metodom koja se temelji na starosnoj strukturi potraživanja.

Ispravka vrijednosti ostalih potraživanja (potraživanje od zaposlenih, državnih organa i institucija, potraživanja za više plaćene poreze i doprinose i ostala kratkoročna potraživanja) utvrđuje računovodstvo na temelju starosne analize pojedinačnih stavki ostalih potraživanja i to na datum bilanciranja.

Društvo je sukladno članku 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH uputilo kupcima konfirmacije na dan 31.12.2013. godine. Uvidom u jedan broj istih utvrdili smo da sve nisu potvrđene, iako ima kupaca sa potraživanjima u značajnim iznosima. Naprijed navedeno ukazuje na neusuglašenost stanja sa kupcima i otvara mogućnost pojavljivanja promjena na iskazanim stanjima na datum bilance, što u konačnici može uticati na rezultate poslovanja.

Prema predviđenoj dokumentaciji utvrdili smo da na dan 31.12.2013. godine Društvo nije utužilo ukupan iznos od 1.029.731 KM, koji se odnose na zastaru potraživanja u iznosu od 757.627 KM, neutužena potraživanja ispod 100 KM u iznosu od 125.151 KM i ostala neutužena potraživanja u iznosu od 146.954 KM. Uprava Društva je 23.05.2012. godine donijela Odluku kojom je utvrđeno da se potraživanja čiji pojedinačni iznosi ne prelaze 100 KM ne utužuju. Društvo u redovitim aktivnostima pokušava naplatiti ova potraživanja.

Druga kratkoročna potraživanja u visini od **21.991.808 KM** manja su u odnosu na prethodnu godinu za 11,85 %.

	31.12.2013.	31.12.2012.
Druga kratkoročna potraživanja	21.991.808	24.948.855
Ostala kratkoročna potraživanja	23.609.072	27.542.810
(Ispravka vrijednosti ostalih kratkoročnih potraživanja)	(1.617.265)	(1.593.955)

Ostala kratkoročna potraživanja u visini od 23.609.072 KM manja su u odnosu na prethodnu godinu za 14,28 %. Najznačajnija su potraživanja po sudskoj presudi u iznosu od 11.653.226 KM, kratkoročni depozit u iznosu od 9.232.544 KM, potraživanja od „Hercegovačka Banka“ d.d. Mostar u iznosu od 951.459 (ispravljena), značajno je napomenuti da potraživanja po više osnova od „Hercegovačka Banka“ d.d. Mostar nisu utužena, potraživanja za više plaćeni porez na dobit u iznosu od 752.664 KM, potraživanja za neratiziranu kompenzaciju u iznosu od 437.478 KM (ispravljena) i potraživanja za ugovorenou kamatu u iznosu od 309.293 KM.

Potraživanja po sudskoj presudi iskazana u iznosu od 11.653.226 KM odnose se na naknadno utvrđene porezne obveze od strane Porezne uprave po osnovu naknadno utvrđenih obveza poreza na dobiti, temeljem Rješenja Porezne uprave, od 21.02.2011. godine. Društvo je 11.07.2012. godine potpisalo Sporazum o izmirenju duga koji Federalno Ministarstvo financija („FMF“) ima prema Društvu sukladno presudi Županijskog suda u Sarajevu od 27.10.2010. godine i Rješenju Porezne uprave FBiH od 21.02.2011. godine. Ukupni dug je 19.731.311 KM, kamata na dugovanje obračunava se po stopi od 5,98 % godišnje. „FMF“ se obavezuje dug i kamate izmiriti Društvu iz sredstava dividende u narednih 5 godina. Dug i kamate mogu se izmiriti i iz drugih izvora financiranja ukoliko Vlada FBiH bude u mogućnosti realizirati taj finansijski aranžman. Sve obveze koje Društvo ima iz ranijeg perioda za isplatu dividendi u korist Vlade FBiH će biti uplaćene u korist Proračuna Federacije i istog dana kada Društvo izvrši uplatu, „FMF“ će izvršiti uplatu u istom iznosu u korist Društva, na ime izmirenja duga po ovom sporazumu. Na isti način će se izmirivati i obveze za dividendu/dug „FMF“ narednih 5 godina. U slučaju da „FMF“ ne ispoštuje svoje obveze nakon izvršene uplate od strane Društva, Sporazum će se smatrati prekršenim od strane FMF i obračunavat će se zatezne kamate. U 2012. godini potraživanja su zatvorena preko obveze za dividendu za 2010. i 2011. godinu u ukupnom

iznosu od 3.417.346 KM, dok u 2013. godini potraživanja su zatvorena preko obveze za dividendu za 2011. i 2012. godinu u ukupnom iznosu od 4.660.738 KM.

Kratkoročni depozit iskazan u iznosu od 9.232.544 KM odnosi se na Ugovor o Flexi plus depozitu, potpisani sa Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo, za period od 31.05.2011. do 31.5.2015. godine, uz kamatnu stopu od 3,15 %. Ukupna kamata ostvarena po depozitu u 2013. godini iznosila je 151.545 KM.

Potraživanja za ugovorenou kamatu iskazana u iznosu od 309.293 KM odnose se na kamatu po Sporazumu o izmirenju duga sa Federalnim Ministarstvom financija za 2013. godinu.

Potraživanja za ulazni PDV u 2013. godinu su prezentirana kao umanjenje obveze za PDV.

Aktivna vremenska razgraničenja u visini od 16.789.823 KM manja su u odnosu na prethodnu godinu za 9,14 %, a odnose se na ostala kratkoročna razgraničenja i unaprijed plaćene rashode.

- **Ostala kratkoročna razgraničenja** iskazana u iznosu od 15.329.954 KM odnose se u najvećoj mjeri na obračunate subvencije korisnicima u iznosu od 11.150.818 KM, ukalkulirana potraživanja po kredit notama za roaming saobraćaj u iznosu od 2.772.715 KM, unaprijed plaćene troškove nabavke u iznosu od 893.948 KM, razgraničenja po sudske nagodbi sa Nogometnim savezom BiH u iznosu od 307.200 KM i ostala kratkoročna razgraničenja u iznosu od 189.792 KM.

Obračunata subvencija korisnicima se vrši mjesечно, a navedeni iznos predstavlja ukupno obračunatu subvenciju za prodaju robe u komisionu, a koja se u narednim periodima ravnomjerno, mjesечно prenosi na teret rashoda, sukladno ugovoru.

Ukalkulirana potraživanja po kredit notama za roaming saobraćaj odnose se na procjenu kredit nota za 2013. godinu u iznosu od 872.754 KM koji se u najvećem dijelu odnosi na kredit note za Telekom Austria Group u iznosu od 517.476 KM, Deutsche Telekom AG u iznosu od 230.785 KM i Crnogorski Telekom MNETM u iznosu od 108.293 KM. Pored navedenog iznosa ukalkulirana potraživanja sadrže i iznos od 1.899.961 KM koji se odnosi na Hrvatski Telekom HRVCN za sporni ugovor iz 2010. i 2011. godine. Prema odgovornim licima, zbog različitog tumačenja dijela sporazuma kojim se definiraju uvjeti potrebni za ostvarenje popusta, navedeni iznos je sporan. Proteklih godina ponuđena su različita rješenja, te se je nastojala izbjegći međunarodna arbitraža, do okončanja revizije sporna pitanja još uvijek nisu bila riješena.

Unaprijed plaćeni troškovi nabave materijala odnose na unaprijed plaćene račune za nabavu po ugovorenom načinu plaćanja ili ispostavljenim predračunima. Na osnovu provedene revizije konstatovali smo da unutar ukupnih potraživanja knjižen je i iznos od 428.521 KM, koji se odnosi na 2011. godinu, za koji nam nisu dostavljena objašnjenja, osim da se iznos odnosi na prenos stanja iz starog računovodstvenog sistema u SAP.

Razgraničenja po sudske nagodbi sa Nogometnim savezom BiH odnose se na sudske nagodbe iz 2012. godine, kojom se Nogometni savez BiH obavezao da će iznos duga od 480.000 KM izmiriti pružanjem usluga kroz ugovor o sponzorskim uslugama mladih reprezentacija BiH u nogometu.

Ostala kratkoročna razgraničenja u najvećom mjeri u iznosu od 86.868 KM odnose se na potraživanja od InfoBIP Zagreb za SMS distribuciju, 51.837 KM prenos dugovnog salda dobavljača na kraju godine i 50.000 KM potraživanja za sms usluge u roamingu.

- **Unaprijed plaćeni rashodi** iskazani u iznosu od 1.459.869 KM u najvećem dijelu odnose se na: unaprijed plaćene zakupnine iz poslovnog najma 1.127.827 KM (zakupnine prostora: 759.573 KM i zakupnine zemljišta: 368.254 KM); unaprijed plaćene troškove grijanja 166.189 KM; unaprijed plaćenog osiguranja od požara 65.838 KM; unaprijed plaćeni ostali troškovi poslovanja po različitim osnovama 58.391 KM; unaprijed plaćenih troškova osiguranja imovine i osoba 41.625 KM. Unaprijed plaćene obveze se vrše na temelju sklopljenih ugovora o najmu, polica osiguranja, nakon čega se redovno mjesечно vrši prenos pripadajućeg dijela na teret rashoda.

Radi realnog iskazivanja ukupnog prometa izdataka i prihoda preispitati članak 113. Pravilnika o računovodstvenim politikama, prema kojem je definirano da se ispravka vrijednosti sumnjivih i spornih

potraživanja sačinjava za sva nenaplaćena potraživanja od kupaca starija od 120 dana od datuma isporuke, a što se evidentira na teret vrijednosnog usklađivanja, dok se naknadni povrat iznosa koji su prethodno otpisani oprihoduje u korist naknadno utvrđenih prihoda iz ranijeg perioda.

Kontinuirano unaprijedivati interne procedure upravljanja potraživanjima, kako bi se preduprijedilo nastajanje potraživanja po korisnicima, koja u konačnici neće biti naplaćena. Poboljšati i iskoristiti sve mehanizme i raspoloživu tehnologiju kako bi ispravke potraživanja u narednom periodu bile manje.

Izvršiti analizu unaprijed plaćenih troškovi nabave materijala i zatvoriti stara potraživanja.

9.3 Obveze

U finansijskim izvješćima na datum bilance, iskazane su slijedeće obveze:

	31.12.2013.	31.12.2012.
OBVEZE	101.683.292	123.376.181
Dugoročne obveze	18.761.056	28.733.092
Dugoročna razgraničenja i rezerviranja	8.133.478	8.008.919
Dugoročne obveze	10.627.578	20.724.173
Kratkoročne obveze	82.922.236	94.643.089
Kratkoročne finansijske obveze	10.000.859	12.800.715
Obveze prema dobavljačima i druge obveze	35.530.456	42.826.055
Pasivna vremenska razgraničenja	37.390.921	39.016.319

Obveze iskazane na datum bilance u iznosu od 101.683.292KM u odnosu na prethodnu godinu manje su za 17,58 %. U okviru istih učešće dugoročnih obveza je 18,45 %, a kratkoročnih 81,55 %.

U okviru dugoročnih obveza iskazana su dugoročna razgraničenja i rezerviranja i dugoročne finansijske obveze.

Dugoročna razgraničenja i rezerviranja iskazana u iznosu od 8.133.478 KM, u odnosu na prethodnu godinu veća su za 1,5 %. Ista se odnose na rezerviranja za otpremnine u iznosu od 636.811 KM, rezerviranja za jubilarne nagrade u iznosu od 1.835.759 KM, unaprijed naplaćeni i odloženi prihod u iznosu od 4.325.446 KM i ostala dugoročna rezerviranja i razgraničenja u iznosu od 1.335.462 KM.

- **Obračunata rezerviranja za otpremnine i jubilarne nagrade** izvršena su na osnovu procjene ovlaštenog aktuara, po osnovu primjene MRS 19 – Primanja uposlenih. Rezerviranje za otpremnine vršilo se za uposlene koji stišu pravo za mirovinu u periodu od 2014. do 2018. godine, na način da se uzelo 6 prosječnih plata isplaćenih u Društvu u 2013. godini, sa uračunatim prirastom i svođenjem na neto iznos sadašnje vrijednosti koristeći diskontnu stopu. Shodno tomu, obračun otpremnina nije se vršio za svakog uposlenika odvojeno, sukladno MRS 19 – Primanja uposlenih, Pravilnikom o radu i Pravilnikom i računovodstvu i računovodstvenim politikama, te opće prihvaćenom praksom. Također, rezerviranja za jubilarne nagrade nisu vršena za svakog uposlenika odvojeno, nego samo za one uposlenike koji će steći ovo pravo u periodu od 2014. do 2018. godine. Izvješće Aktuara nije sadržavalo koliki su troškovi kamata, troškovi tekućeg rada i aktuarski dobici/gubici, tako da Društvo troškove rezerviranja nije klasificiralo sukladno navedenom standardu.
- **Unaprijed naplaćeni i odloženi prihodi** odnose se na odložene prihode vezane za donacije, evidentirane sukladno MRS 20 – Računovodstvo državnih davanja i objavljivanje državne pomoći.
- **Ostala dugoročna rezerviranja i razgraničenja** odnose se na razgraničenja za IPTV u iznosu od 896.779 KM i razgraničenja za svjetlovod Izačić-Bihać u iznosu od 438.684 KM.

Razgraničenja za IPTV odnose se na kapitalizaciju prava prijenosa TV programa i sadržaja za IPTV na osnovu instrukcije „Hrvatski Telekom“ d.d. Zagreb. Na osnovu instrukcije uvjeti kapitalizacije su: trajanje ugovora preko godinu dana, trošak ugovora određen ili odrediv, kapitalizira se diskontna vrijednost ugovora

(diskontna stopa 6 %), prava iz ugovora moraju biti kontinuirana, nije moguće kapitalizirati jednokratne događaje.

Naknada za svjetlovod Izačić-Bihać odnosi se na naknadu za ustanovljenu služnost u korist Društva za izgradnju mreže svjetlovodnog kablovskog puta Izačić – Bihać – Brekovica u ukupnom iznosu od 476.830 KM, za period od 25 godina, u godišnjim obrocima od po 19.073 KM, sukladno Odluci Općinskog Vijeća Bihać.

Dugoročne obveze iskazane u iznosu od 10.627.578 KM, u odnosu na prethodnu godinu manje su za 10.096.595 KM, a čine ih dugoročni krediti i ostale dugoročne obveze.

- **Dugoročni krediti** iskazani u iznosu od 5.092.210 KM odnose se na dugoročne financijske i robne kredite, odnosno, zajmove.
- **Dugoročni financijski krediti** su iz ranijeg perioda i uzeti su u svrhu financiranja stalnih nematerijalnih i materijalnih sredstava, od čega su najznačajniji krediti za nabavu i instaliranje opreme i softvera, rekonstrukciju telefonske mreže, obnovu telekomunikacijske strukture i izgradnju baznih stanica. Kao jemstvo za dobivene kredite založena je imovina knjigovodstvene vrijednosti 15.032.486 KM.

U narednoj tablici daje se pregled dugoročnih obveza po osnovu dugoročnih kredita:

Kreditor	Broj ugovora	Kamatna stopa	Rok dospijeća	Obveza 31.12.2013.
UniCredit Bank d.d. Mostar	18-0321/05	5,00 (promj.)	01.10.2015.	828.880
Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo	5198/05	3,87EURIBOR+0,32	07.07.2015.	612.500
Ericsson Nikola Tesla d.d. Zagreb	ETK/J/BA-11:004	5,00 (fiksna)	30.04.2015.	1.226.635
Amper S.A. i Alcatel Cable Iberica Madrid	018203-ICCO i 018202-ICCO	3,00 %	21.10.2032	2.424.195
Ukupno:				5.092.210

Tijekom revizije dugoročnih kredita uočili smo da se obveze za „Amper S.A.“ i „Alcatel Cable Iberica“ Madrid podcijenjene za iznos tečajnih razlika od 51.877 KM.

- **Ostale dugoročne obveze** iskazane u iznosu od 5.535.368 KM odnose se na obveze za UMTS licencu. Ista se odnosi na obvezu prema Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH (RAK), po osnovu dobivene UMTS dozvole, dozvola za pružanje mobilnih usluga na univerzalnim telekomunikacijskim sustavima. Shodno zahtjevima iz MRS 38 – Nematerijalna sredstva i MRS 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerjenje, dobivena dozvola iskazuju se po diskontovanoj vrijednosti. U vrijednost sredstva uključena je i diskontna kamata po stopi od 6 % koja će teretiti rashode temeljem kamata u razdoblju od 2009. – 2015. godine.

Kratkoročne obveze iskazane u ukupnom iznosu od 82.922.236 KM čine kratkoročne financijske obveze, obveze prema dobavljačima i druge obveze i pasivna vremenska razgraničenja.

- **Kratkoročne financijske obveze** iskazane u iznosu od 10.000.859 KM u odnosu na prethodnu godinu manje su za 21,87 %, a odnose se na kratkoročni dio dugoročnih kredita i financijskog lizinga i ostale kratkoročne financijske obveze.

Kratkoročni dio dugoročnih kredita i financijskog lizinga iskazan u iznosu od 4.778.814 KM predstavljaju dio obveza po dugoročnim kreditima i financijskom lizingu koje dospijevaju u tekućoj godini, a koje su na datum bilance, shodno MRS 1 – Prezentacija financijskih izvješća, reklassifikovane u kratkoročne.

Ostale kratkoročne financijske obveze iskazane u iznosu od 5.222.045 KM odnose se na dio dugoročnih obveza za UMTS licencu koje dospijevaju u tekućoj godini. Ove obveze se iskazuju, shodno MRS 39 – Financijski instrumenti: Priznavanje i mjerjenja, u diskontovanom iznosu, bez kamata.

- **Obveze prema dobavljačima i druge obveze** iskazane u iznosu od 35.530.456 KM, u odnosu na prethodnu godinu manje su za 17,04 %.

Najveći dio ovih obveza u iznosu od 24.423.295 KM odnosi se na obveze prema dobavljačima u zemlji i inozemstvu. Ostale obveze čine obveze za primljene avanse, depozite i kaucije u iznosu od 165.405 KM, obveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja uposlenih u iznosu od 4.462.165 KM, druge obveze u

iznosu od 5.828.315 KM, obveze za PDV u iznosu od 509.114 KM i obveze za ostale poreze, doprinose i druge dažbine od 142.162KM.

Društvo nije primilo većinu konfirmacija, odnosno, nije usuglasilo iskazana stanja sa dobavljačima, tako da nismo u mogućnosti potvrditi iskazano stanje na datum bilance, a što također otvara mogućnost pojave dodatnih obveza.

Druge obveze u najvećem dijelu, u iznosu od 4.889.833 KM odnose se na obveze za dividende, po osnovu ostvarene dobiti za 2012. godinu, prema većinskom vlasniku – Federaciji BiH, ove obveze će se zatvoriti sukladno Sporazumu o izmirenju duga sa Federalnim Ministarstvom finansija, o čemu je šire pojašnjeno u točki 8.2.3. Također na ovoj poziciji knjižene su obveze za kamate za licence u iznosu od 486.294 KM i obveze za naplaćenu RTV pristojbu u iznosu od 155.172 KM i obveze za donacije iz dobiti u iznosu od 198.400 KM.

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana su u iznosu od 37.390.921 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 4,17 %.

U okviru ove pozicije, najznačajnije su obveze temeljem unaprijed obračunatih rashoda razdoblja, rezerviranja za sudske sporove, odgođeni prihodi – donacije, ukalkulirani popust za loyalty program, razgraničeni prihod, nefakturirane obveze interkonekcije, kratkoročna rezerviranja za otpremnine, jubilarne nagrade i godišnje odmore i ostala pasivna vremenska razgraničenja.

- **Unaprijed obračunati rashodi razdoblja** iskazani u iznosu od 17.851.125 KM odnose se na nefakturirane obveze po različitim osnovama. Najznačajnije odnose se na ukalkulirane obveze po kredit notama u iznosu od 8.790.841 KM, ukalkulirane obveze po osnovu potpisanih ugovora za koje fakture nisu stigle u 2013. godini, u iznosu od 2.207.715 KM, ukalkulirane obveze za cestovne i komunalne naknade u iznosu od 1.220.549 KM, ukalkulirane obveze po nelekvidiranim računima u iznosu od 893.998 KM, prenos pretplata po kredit notama sa kupaca u iznosu od 855.905 KM, ukalkulirane obveze za ulazni roaming u iznosu od 700.286 KM, ukalkulirani troškovi za distribuciju računa i usluga pošte u iznosu od 604.120 KM, ukalkulirane obveze tekućeg održavanja u iznosu od 579.744 KM, ukalkulirane obveze za marketing u iznosu od 406.144 KM, ukalkulirane obveze zakupa u iznosu od -387.915 KM, ukalkulirane obveze za bonuse distributerima u iznosu od 323.784 KM.
- **Obveze po osnovu rezerviranja za sudske sporove** iskazane su u iznosu od 6.701.477 KM, od čega se iznos od 6.155.484 KM odnosi na tužbe djelatnika zbog umanjenja satnice, iznos od 459.993 KM odnosi se na naknade šteta, otpremnine i isplate duga, a preostalih 86.000 KM na tužbe koje se odnose na ostale radne sporove.
- **Ukalkulirani popust za loyalty program** iskazan u iznosu od 232.324 KM koji se odnosi na odgođen prihod po Loyality programu, HT Eronet klub, program za skupljanje bodova nagrađivanja korisnika, za privatne i postapid korisnike mobilne i fiksne mreže na osnovu Odluke Uprave od 21.09.2011. godine
- **Razgraničeni prihod** iskazan u iznosu od 7.299.406 KM odnosi se na odgođeni prihod za preplate i prepaid.
- **Nefakturirane obveze interkonekcije** u iznosu od 1.950.311 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 1.116.977, odnose se na BH Telecom d.d. Sarajevo i u iznosu od 439.712 KM odnose se na Telekom Srpske a.d. Banja Luka.
- **Kratkoročna rezerviranja za otpremnine, jubilarne nagrade i godišnje odmore** u iznosu od 864.016 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 681.797 KM, odnose se na rezerviranja za jubilarne nagrade.

Ostala pasivna vremenska razgraničenja iskazana u iznosu od 1.837.103 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 1.798.957 KM, odnose se obveze za prodanu komisionu robu u prosincu 2013. godine.

Provedenom revizijom utvrdili smo da Društvo nije evidentiralo sve fakture koje se odnose na 2013. godinu, niti je za neblagovremeno ispostavljene fakture izvršilo potrebna rezerviranja, shodno MRS 37 – Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva, zbog čega su iste teretile narednu godinu. Radi se o fakturama za investicije ispostavljene od strane dobavljača Soling Group d.o.o. Mostaru iznosu od

302.800 KM i Lager d.o.o. Posušje u iznosu od 14.999 KM, i također o fakturama za troškove od strane različitih dobavljača, na poziciji „Naknadno utvrđeni troškovi iz prethodnih godina“ u 2014. godini proknjižen je iznos od 363.227 KM koji se odnosi na troškove 2013. godine.

Zbog neprovedenih računovodstvenih postupaka u pripadajućem obračunskom periodu, sredstva su podcijenjena najmanje za 317.799 KM, troškovi perioda su podcijenjeni najmanje za 363.227 KM, dok su obveze Društva podcijenjene najmanje za 681.026 KM.

Uzimajući u obzir i podcijenjene prihode, o čemu je šire pojašnjeno u točki 7.1. Izvješća neto efekat je da su u pripadajućem obračunskom periodu, sredstva i prihod podcijenjeni najmanje za 82.676 KM.

Sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH vršiti usuglašavanje stanja obveza na dan 31. prosinac tekuće godine i sve razlike utvrđene po konfirmacijama rješavati blagovremeno.

Troškove, investicije i obveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, sukladno točkama 22. i 96. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvješća, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37 – Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva.

9.4 Kapital

Na datum bilance iskazan je kapital u sljedećim iznosima:

	31.12.2013.	31.12.2012.
KAPITAL	339.692.374	339.611.747
Osnovni kapital	315.863.250	315.863.250
Rezerve	9.387.701	5.797.502
Neraspoređena dobit	14.441.423	17.950.995

Temeljni kapital iskazan u finansijskim izvješćima upisan je kod nadležnog Općinskog suda u Mostaru, po Rješenju broj: Tt-O-319/09, od 08.06.2009. godine.

Vlasnička struktura temeljnog kapitala utvrđena je Sporazumom o Javnom poduzeću HT d.o.o. Mostar, od 26.10.2006. godine, potpisanim od strane dva najveća osnivača, Vlade Federacije BiH i HT d.d. Zagreb.

S tim u svezi, iskazani temeljni kapital podijeljen na 31.586.325 običnih dionica, iste klase, nominalne vrijednosti 10 KM, u vlasništvu je:

- Vlade Federacije BiH, domaćeg ulagača, sa učešćem od 50,104 %, u iznosu od 158.260.130 KM,
- HT d.d. Zagreb, inozemnog ulagača, sa učešćem od 39,101 %, u iznosu od 123.505.000 KM,
- HP d.d. Zagreb, inozemnog ulagača, sa učešćem od 5,230 %, u iznosu od 16.519.970 KM i
- 1.185 manjinskih dioničara, sa ukupnim učešćem od 5,565 %, u iznosu od 17.578.150 KM,
prema Rješenju broj: 03-19-3457/07, od 04.09.2007. godine.

Rezerve u iznosu od 9.387.701 KM, formirane su iz rezultata poslovanja, shodno Zakonu o gospodarskim društvima i Statutu, prema kojem je utvrđena obveza izdvajanja u rezerve iznosa od 20 % iz neto ostvarene dobiti, sve do formiranja istih u iznosu od najmanje 25 % temeljnog kapitala dioničkog društva. U ranijim godinama ova zakonska obveza nije se poštivala. Na temelju odluke Skupštine Društva od 27.06.2013. godine, iz dijela ostvarene dobiti za 2012. godinu u zakonske rezerve izdvojeno je 3.590.199 KM.

Neraspoređena dobit iskazana u iznosu od 14.441.423 KM odnosi se na dobit izvještajne godine.

10. Sudski sporovi

Prema prezentiranim podacima, Društvo je zaključno na dan bilance tužilo 96.956 pravnih i fizičkih osoba za nenaplaćene usluge. Ukupna procijenjena vrijednost ovih sporova iznosi 57.412.662 KM. Najveći broj tužbi, 95.652 u vrijednosti od 56.805.400 KM odnosi se na tužbe za neplaćene usluge mobilne telefonije, 1.304 tužbi u vrijednosti od 607.262 KM odnosi se na fiksnu telefoniju.

Istovremeno, na datum bilance protiv Društva je podignuto sudskih sporova, u procijenjenoj vrijednosti od 6.701.477 KM. Najveći broj tužbi u vrijednosti od 6.155.484 KM odnosi se na tužbe djelatnika zbog

umanjenja satnice, u odnosu na važeći granski kolektivni ugovor, iznos od 459.993 KM odnosi se na naknade šteta, otpremnine i isplate duga, a preostalih 86.000 KM na tužbe koje se odnose na ostale radne sporove.

11. Javne nabave

Nabave nisu centralizirane i ne provode se na razini Društva, već u okviru organizacionih jedinica. Prema prezentiranim podacima, u razdoblju od 01.01. do 31.12.2013. godine, na razini sve četiri organizacione jedinice zaključen je 1.231 ugovor u vrijednosti od 61.973.887 KM. Od ukupnog broja, 196 ugovora u vrijednosti od 26.950.532 KM ili 43,49 % u odnosu na ukupnu vrijednost, zaključeno je putem otvorenog postupka, 100 ugovora u vrijednosti od 33.291.947 KM ili 53,72 % putem pregovaračkog postupka bez objavljivanja, 40 ugovora u vrijednosti od 943.782 KM ili 1,52 % putem konkurentskog zahtjeva i 895 ugovora u vrijednosti od 787.626 KM ili 1,27 % direktnim sporazumom.

Najznačajniji ugovori dodijeljeni su na razini Direkcije za pokretnu mrežu. U okviru ove direkcije dodijeljeni su ugovori u vrijednosti od 54.906.520 KM što čini 88,60 % od ukupne vrijednosti ugovora.

Revidirali smo postupke i procedure dodjele 38 ugovora u vrijednosti od 30.109.933 KM, od čega 23 ugovora u vrijednosti od 12.460.925 KM dodijeljena putem otvorenog postupka, 13 ugovora u vrijednosti od 17.544.246 KM dodijeljena putem pregovaračkog postupka bez objavljivanja obavještenja i 2 ugovora u vrijednosti od 104.762 KM dodijeljena putem konkurentskog zahtjeva.

Karakteristično za skoro sve revidirane postupke, a posebno za pregovaračke je da zapisnici sa otvaranja ponuda nisu potpisani od strane svih članova povjerenstava, već samo od strane predsjednika i eventualno jednog ili dva člana.

U svezi sa naprijed navedenim, u daljem tekstu navodimo samo neke karakteristične postupke, uz napomenu, da u vrijednosti ugovora nije uključen PDV:

a) Otvoreni postupci

- **Predmet nabave: Nabava i ugradnja opreme sustava tehničke zaštite za objekte JP HT d.o.o. Mostar; Ugovor broj: UG-737/13-1, od 04.07.2013. godine; Izabrani ponuđač: Agencija »Kamir« d.o.o. Široki Brijeg; Iznos ugovora: 161.862 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzela su 4 zainteresirana kandidata, a ponude su dostavila 2, i to: 1. "Sector security" d.o.o. Banja Luka, čija ponuđena cijena iznosi 188.914 KM i 2. "Agencija Kamir" d.o.o. Široki Brijeg, sa ponuđenom cijenom od 161.862 KM. Izabran je ponuđač koji je ponudio najnižu cijenu.

- **Predmet nabave: Nabava usluga fizičkog i tehničkog osiguranja objekata JP HT d.d. Mostar; Ugovor broj: UG-841/13-1, od 26.07.2013. godine; Izabrani ponuđač: Agencija »Delta Security« d.o.o. Čitluk; Iznos ugovora: 750.000 KM, na period od dvije godine**

Radi se o ponovljenom postupku. Objavljeni kriterij bio je ekonomski najpovoljnija ponuda, sa više podkriterija. Tendersku dokumentaciju preuzela su tri zainteresirana kandidata, a ponude su dostavili: 1. Agencija »Delta security« d.o.o. Čitluk i 2. Agencija »Securitas« d.o.o. Mostar. Ponuđene cijene su date po traženim podkriterijima, prema kojima je najpovoljniji ponuđač bio »Delta Security« d.o.o. Čitluk, koji je i izabran. Na odluku o izboru ponuđač koji nije izabran podnio je prigovor, a nakon što je isti odbijen i žalbu, koja je rješenjem Ureda za razmatranje žalbi od 17.07.2013. godine, odbijena kao neosnovana.

- **Predmet nabave: Nabava putničkih motornih vozila (Lot 1); Ugovor broj: UG-938/13-1, od 04.09.2013. godine; Izabrani ponuđač: »A.C. Boras« d.o.o. Mostar; Iznos ugovora: 215.333 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 13 zainteresiranih kandidata, a ponude je dostavilo 5 ponuđača, i to: 1. »Cro Auto« d.o.o. Mostar u iznosu od 235.650 KM, 2. »F-Autocentar« d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 219.000 KM, 3. »Hercegovinapromet« d.o.o. Mostar, u iznosu od 245.856 KM, 4. »A.C. Boras« d.o.o. Mostar, u iznosu od 215.333 KM i 5. »Parts« d.o.o. Široki Brijeg, u iznosu od 255.167 KM. Izabran je ponuđač koji je ponudio najnižu cijenu.

Predmet nabave: Proširenje IPTV sustava – HD kanali; Ugovor broj: UG-33/13-1, od 15.01.2013. godine; Izabrani ponuđač: »More Screens« d.o.o. Mostar; Iznos ugovora: 391.919 KM

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 7 kandidata, a ponude su dostavila 4, i to: 1. »Iskon Internet« d.d. Zagreb, u iznosu od 233.263 EUR, 2. »More Screens« d.o.o. Mostar, u iznosu od 391.919 KM, 3. »ZK Office« d.o.o. Mostar, u iznosu od 408.294 KM i 4. »Katarina« d.o.o. Mostar, u iznosu od 396.818 KM. Izabran je ponuđač koji je ponudio najnižu cijenu.

Predmet nabave: Nabava ADSL opreme; Ugovor broj: UG-262/13-1, od 04.03.2013. godine; Izabrani ponuđač: »Unibox« d.o.o. Mostar; Iznos ugovora: 409.230 KM

Objavljeni kriterij bio je ekonomski najpovoljnija ponuda, sa podkriterijima: cijena, učešće 85 % i kvaliteta, učešće 15 %. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 9 kandidata, a ponude su dostavila 3, i to: 1. »Novalis« d.o.o. Mostar, u iznosu od 298.378 EUR, 2. »Unibox« d.o.o. Mostar u iznosu od 409.230 KM i 3. »Unis Telekom« d.o.o. Mostar u iznosu od 412.201 KM. Izabran je ponuđač koji je ponudio najnižu cijenu.

- **Predmet nabave: Radovi na održavanju izgrađenih GSM i UMTS postaja; Lot 1 – područje HN, ZH, HB županije i US kantona; Ugovor broj: UG-341/13-1, od 25.03.2013. godine; Izabrani ponuđač: »AX Soling« d.o.o. Grude; Iznos ugovora: 300.000 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 11 kandidata, a ponude su dostavili: 1. »AX Soling« d.o.o. Grude, u iznosu od 414.767 KM, 2. »Dalekovod« d.o.o. Mostar, u iznosu od 486.471 KM i 3. »Alfa Therm« d.o.o. Mostar, u iznosu od 502.910 KM. Obzirom da su svi ponuđači premašili planiranu vrijednost nabave, povjerenstvo je predložilo da se ugovor zaključi sa ponuđačem koji je ponudio najnižu cijenu u procijenjenoj vrijednosti od 300.000 KM, uz smanjenje pojedinih pozicija, što je ugovorni organ i prihvatio.

- **Predmet nabave: Nabava IPSTB opreme; Ugovor broj: UG-610/13-1, od 10.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: »Unis Telekom« d.d. Mostar; Iznos ugovora: 1.696.200 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 9 kandidata, a ponude su dostavili: 1. »Teleplus« d.o.o. Mostar, u iznosu od 1.699.700 KM i 2. »Unis telekom« d.o.o. Mostar, u iznosu od 1.696.200 KM. Izabran je ponuđač koji je ponudio najnižu cijenu.

Predmet nabave: Nabava pokretnih baznih stanica; Ugovor broj: UG-1129/13-1, od 23.10.2013. godine; Izabrani ponuđač: »Soling Group« d.d. Mostar; Iznos ugovora: 859.890 KM

Objavljeni kriterij bio je ekonomski najpovoljnija ponuda sa podkriterijima: 1. cijena, učešće: 90 % i 2. jamstveni rok, učešće 10 %. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 5 kandidata, a ponude su dostavila 3, i to: 1. »Dalekovod« d.o.o. Mostar, u iznosu od 1.027.260 KM, 2. »Konzorcij Soling Group« d.o.o. Mostar, u iznosu od 859.890 KM i 3. "Unis Telekom" d.d. Mostar, u iznosu od 864.600 KM. Izabran je ponuđač koji je ponudio najnižu cijenu.

- **Predmet nabave: Nabava materijala za kabelske mreže; Lot 1 – Bakreni telekomunikacijski kablovi; Ugovor broj: UG-824/13-1, od 23.07.2013. godine; Izabrani ponuđač: »Teleconsultant« d.o.o. Zenica; Iznos ugovora: 735.217 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 15 kandidata, a dostavljeno je pet ponuda: 1. »Telma« d.o.o. Trzin, Slovenija, u iznosu od 398.836 EUR, 2. »Elektro Milas« d.o.o. Ljubuški, u iznosu od 753.778 KM, 3. »Teleconsult INT« d.o.o. Zenica, u iznosu od 735.217 KM, 4. "Unatel" d.o.o. Bihać, u iznosu od 753.463 KM i 5. "Teleplus" d.o.o. Mostar, u iznosu od 778.073 KM.

- **Predmet nabave: Nabava telekomunikacijskih kontejnera; Ugovor – okvirni sporazum broj: UG-888/13-1, od 22.08.2013. godine; Izabrani ponuđač: »Soling Group« d.o.o. Mostar; Iznos ugovora: 524.000 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 7 kandidata, a dostavljene su 4 ponude, i to: 1. Konzorcij »Soling Group« d.o.o. Mostar, u iznosu od 524.000 KM, 2. »Kova« d.o.o. Velika Gorica, u iznosu od 376.325 EUR, 3. »Eding Telekom« d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 486.000 KM i 4. Dalekovod d.o.o. Mostar, u iznosu od 556.800 KM. Prema izvješću povjerenstva

ponuditelj koji je ponudio najnižu cijenu, »Eding Telecom« d.o.o. Sarajevo, nije ispunio sve kvalifikacione uvjete (listu roba usko povezanih sa predmetom nabave u posljednje tri godine, s ukupnim vrijednosnim iznosima), radi čega je eliminiran. Kao najpovoljniji izabran je ponuđač "Soling Group". Na odluku o izboru prigovor je podnio ponuđač koji je eliminiran, navodeći da već dugi niz godina redovno učestvuje na tenderima isporuke opreme i izgradnje infrastrukture baznih postaja za potrebe Eronet-a, što dokazuje i dostavljenom referenc listom iz koje se jasno vidi lista isporuka koje su usko povezane sa predmetom nabave. Prigovor je odbijen kao neosnovan. U odluci o odbijanju prigovora, od 02.08.2013. godine, pored ostalog se navodi da je povjerenstvo utvrdilo da se u sklopu dostavljene ponude ne nalazi referenc lista koju ponuditelj navodi u svom prigovoru. Nismo upoznati da je izjavljena žalba u ovom postupku.

- **Predmet nabavke: Nabava općeg tiskanog materijala; Ugovor broj: UG-603/13-1 od 07.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Fram-Ziral" d.o.o. Mostar; Iznos ugovora: 103.783 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzeo je 5 zainteresiranih kandidata, a ponude su dostavili: 1. "Fram-Ziral" d.o.o. Mostar, čija ponuđena cijena iznosi 103.783 KM i 2. "Logotip" d.o.o. Široki Brijeg, sa ponuđenom cijenom od 106.792 KM. Tiskara Logotip je uložila prigovor da je broj ponuda manji od tri i da nije osigurana stvarna konkurencija i da je pogrešan zaključak povjerenstva da se ne mogu dobiti manje cijene, međutim prigovor Logotip d.o.o. je odbijen kao neutemeljen Odlukom Uprave.

- **Predmet nabave: Nabava uredskog materijala i tonera (Lot 2); Ugovor broj: UG-954/13-1 od 11.09.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Antonio Commerce" d.o.o.; Iznos ugovora: 166.982 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Tendersku dokumentaciju preuzela su 4 zainteresirana kandidata, a ponude su dostavili: 1. "Grafotisak" d.o.o. Grude, čija ponuđena cijena iznosi 169.755 KM i 2. "Antonio Commerce" d.o.o. Mostar, sa ponuđenom cijenom od 166.982 KM.

- **Predmet nabave: Nabava goriva za motorna vozila (Lot 1); Ugovor broj: UG-69/13-1 od 18.01.2013. godine; Izabrani ponuđač: "OIL AC" d.o.o.; Iznos ugovora: 194.600 KM**

Objavljeni kriterij bio je ekonomski najpovoljnija ponuda, sa podkriterijima: cijena, učešće 92 % i operativni troškovi (udaljenost benzinske crpke od adrese) 8 %. Tendersku dokumentaciju za svih 6 lotova preuzeo je 27 zainteresiranih kandidata, a ponude za LOT 1 dostavilo 5 ponuđača: 1. "Holdina" d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 192.576 KM, 2. "Petrol BH Oil", u iznosu od 182.265 KM, 3. "HIFA" d.o.o. Tešanj, u iznosu od 187.200 KM, 4. Konzorcij "OIL AC" d.o.o. Mostar i "Lamina" d.o.o. Mostar, u iznosu od 194.600 KM i 5. OMV BH, u iznosu od 198.500 KM. Izabran je ponuđač koji je pored cijene zadovoljio i ostale podkriterije.

- **Predmet nabave: Nabava goriva za motorna vozila (točenje goriva u zemlji i inozemstvu uz izdavanje kartice koje glase na registrsku oznaku vozila (Lot 34); Ugovor broj: UG-61/13-1; Izabrani ponuđač: "Holdina" d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 233.136 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. U ovom postupku tendersku dokumentaciju preuzeo je 27 zainteresiranih kandidata, a ponude za Lot 34 dostavila su 3 kandidata: 1. "Holdina" d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 233.136 KM, 2. "Petrol BH Oil", u iznosu od 269.418 KM i 3. "OMV BH", u iznosu od 248.000 KM. U tenderskoj dokumentaciji, u dijelu koji se odnosi na tehničku i profesionalnu sposobnost, od kandidata se tražilo da pored ostalih zahtjeva trebaju ispuniti i poseban kriterij, da u svom vlasništvu imaju minimalno 20 benzinskih crpki u BiH i 30 benzinskih crpki u Republici Hrvatskoj, što je prema članku 14. Zakona o javnim nabavama u BiH, diskriminirajući uvjet. Ponuđač "OMV BH" nije ispunio ovaj uvjet, radi čega je diskvalificiran.

- **Predmet nabave: Nabava mobilnih uređaja za djelatnike (Lot 2); Ugovor broj: UG-55/13-1 od 18.01.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Dimotel" d.o.o. Posušje; Iznos ugovora: 152.438 KM**

Objavljeni kriterij bio je ekonomski najpovoljnija ponuda, sa podkriterijima: cijena, učešće 85 % i kvaliteta 15 %. Tendersku dokumentaciju preuzele je 7 zainteresiranih kandidata, a ponude za Lot 2, dostavila su 3 kandidata: "Agramservis" d.o.o. Mostar, u iznosu od 110.490 KM, 2. "Mobil electronic" d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 183.557 KM i 3. "Dimotel" d.o.o. Posušje, u iznosu od 152.438 KM. Izabran je ponuđač koji je pored cijene zadovoljio i ostale podkriterije. "Agramservis" d.o.o. Mostar u ponudi nije dostavio uređaj koji zadovoljava minimalne tehničke zahtjeve., traženo: battery – 1700 mAh minimum ili više, a ponuđeno 1600 mAh.

- **Predmet nabave: Nabava razvojnog i testno OTT okruženje; Ugovor broj: UG-348/13-1 od 02.04.2013. godine; Izabrani ponuđač: "More Screens" d.o.o. Mostar; Iznos ugovora: 638.735 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. U ovom postupku tendersku dokumentaciju preuzele je 7 zainteresiranih kandidata, a ponude su dostavila 4 kandidata: 1. "Iskon Internet" d.d. Zagreb, u iznosu od 657.474 KM, 2. "More Screens" d.o.o. Mostar, u iznosu od 638.735 KM, u iznosu od 3. "Mrežne tehnologije VERSO" d.o.o. Zagreb, u iznosu od 681.267 KM i 4. "KING ICT" d.o.o., u iznosu od 689.500 KM. Na odluku o izboru, ponuđač koji nije izabran podnio je prigovor, a nakon što je isti odbijen kao neblagovremen i žalbu Uredu za razmatranje žalbi, koju je povukao prije donošenja rješenja.

- **Predmet nabave: Nabava prepaid start paketa (Lot 1); Ugovor broj: UG-654/13-1 od 21.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Elatec" d.o.o. Tuzla; Iznos ugovora: 730.100 KM**

Objavljeni kriterij bio je najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. U ovom postupku tendersku dokumentaciju preuzele je 3 zainteresirana kandidata, a ponudu je dostavio samo jedan, "Elatec" d.o.o. Tuzla, koji je i izabran.

b) Pregovarački postupci bez objavljivanja obavještenja

Karakteristika svih revidiranih postupaka dodjele ugovora putem pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja je što je samo u jednom slučaju prethodio neuspjeli otvoreni postupak. U svim ostalim postupcima, podnosioci zahtjeva su se pozivali na točku 3. istog članka i stavka zakona, navodeći da zbog suštinskih, tehnički dokazivih ili umjetničkih razloga ili razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava, samo izabrani kandidati mogu izvršiti predmetnu nabavu, obzirom da su jedini autorizirani i kvalificirani partneri proizvođača opreme koja je predmet nabave.

U svezi sa naprijed navedenim, u postupku predmetne revizije, kao i u prethodnim revizijama, uvjerili smo se da izabrani kandidati, kao jedini ponuđači, u najvećem dijelu određuju uvjete nabave kojima se kojima se Društvo prilagođava, što ukazuje na njegovu ovisnost. Naime, kod pojedinih postupaka, tijekom vođenja pregovora korigira se tenderska dokumentacija, reduciraju se ranije traženi zahtjevi i isti prilagođavaju uvjetima ponuđača i procijenjenim sredstvima za predmetnu nabavu. Zbog ovakvog pristupa i ovisnosti od određenih proizvođača, odnosno, dobavljača, osim netransparentnosti, upitna je i puna efikasnost trošenja sredstva. Stoga i smatramo da je za ovakve slučajeve potrebno prioritetno istraživanje tržišta u širem okruženju i analiza iste ili slične kompatibilne opreme. U pojedinim slučajevima trebalo bi preispitati funkcionalnost i isplativost, pa čak i mogućnost njene zamjene. Smatramo da nije efikasno da se stalno, u kontinuitetu, iz godine u godinu, pozivajući se uvijek na isto, ugovori dodjeljuju samo jednom dobavljaču.

Pored naprijed navedenog koje se odnosi na sve revidirane postupke, u narednim postupcima dodijele ugovora putem pregovaračkih postupaka karakteristično je i slijedeće:

- **Predmet nabave: Nabava usluga SLA održavanja Nokia Siemens Networks (NSN) opreme; Ugovor broj: UG-727/13-1, od 04.07.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Nokia Siemens Networks" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 1.479.600 EUR**

Na temelju odluke Uprave od 13.08.2013. godine, poziv za dostavu ponuda upućen je na adresu samo jednog kandidata "Nokia Siemens Networks" d.o.o. Zagreb. Od strane kandidata zatražena je odgoda roka za predaju ponude, iz razloga što isti još uvijek nije dobio odobrenje za predaju komercijalnog dijela ponude koja je trenutno na odobrenju na najvišim instancama proizvođača. Prilikom otvaranja ponuda saopćena je ponuđena cijena u iznosu od 2.607.064 EUR. Od kandidata je zatraženo pojašnjenje ponude po više osnova, a najznačajnije se odnosi na obrazloženje razloga značajnog povećanja cijena od 33 %. U novom zahtjevu za dostavu ponuda navodi se da cijena održavanja u traženom opsegu, uz smanjene zahtjeve, ne smiju premašiti iznos od 1.500.000 EUR, bez PDV-a. U istom aktu se navodi da, ukoliko se ne uvaže zahtjevi Društva, kao ugovornog organa, u 2013. godini će se izvršiti značajna redukcija investicija koje su direktno povezane sa ovim proizvođačem, a kao posljedicu za trenutni proces će imati potpuni prekid procesa dok se ne pronađe alternativno rješenje. Nova ponuda iznosila je 1.912.361 EUR. Na osnovu izvješća povjerenstva, Uprava je izmijenila raniju odluku za predmetnu nabavku, kojom je dio održavanja opreme razdvojilo na pet LOT-ova. Nakon više krugova pregovora, 28.02.2013. godine, istom kandidatu je upućen zahtjev za dostavu konačne ponude, u kojem su smanjeni raniji zahtjevi, iz razloga što kandidat nije značajno smanjio svoju prвobitno ponuđenu cijenu. Naime, kako bi se smanjili troškovi održavanja, povjerenstvo je napravilo maksimalne napore i ustupke u ispunjavanju zacrtanih ciljeva. Obzirom da ponuditelj nije previše odstupao od inicijalno ponuđenih uvjeta napravljeni su određena odstupanja od inicijalnih zahtjeva umanjenjem dosadašnjeg opsega i razine usluga SLA održavanja, a sve u svrhu smanjenja ukupne cijene. Dostavljen je konačna ponuda u iznosu od 1.479.600 EUR.

- **Predmet nabave: Nabava usluga SLA održavanja; Ugovor broj: UG-656/13-1, od 19.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Research and Engineering Center" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 255.000 EUR ili 498.737 KM ili 1.985.258 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo jednom kandidatu "Research and Engineering Center" d.d. Zagreb. Inicijalna ponuda iznosila je 360.000 EUR, a nakon više obavljenih pregovora i reduciranih zahtjeva ponuđena konačna cijena iznosila je 255.000 EUR.

- **Predmet nabave: Proširenje ADSL mreže; Ugovor broj: UG-862/13-1, od 29.07.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Huawei Technologies" d.o.o. Banja Luka; Iznos ugovora: 513.417 KM**

U obrazloženju postupka se navodi da je ranije nabavljena oprema ovog proizvođača ograničena nekompatibilnošću s ostalim proizvođačima ovakvog tipa opreme iz razloga što je postojeći sustav za nadzor i upravljanje ograničen samo na opremu ovog proizvođača i što će se oprema koja se nabavlja koristiti samo za proširenje na postojećim lokacijama. Poziv za dostavu ponuda upućen je kandidatu "Huawei Technologies" d.o.o. Banja Luka. Inicijalna ponuda iznosila je 545.838 KM, a nakon obavljenih pregovora prihvaćena je konačna ponuda u iznosu od 513.417 KM.

- **Predmet nabave: Proširenje UMTS mreže; Ugovor broj: UG-936/13-1, od 04.09.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 1.015.046 EUR ili 1.985.258 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb. Inicijalna ponuda iznosila je 1.113.495 EUR. Pregovori su vođeni putem telekonferencije. Nakon pregovora i usuglašavanja uvjeta plaćanja upućen je poziv za dostavu konačne ponude. Konačna ponuda iznosila je 1.015.046 EUR.

- **Predmet nabave: Proširenje korporativne platforme za kontrolu internet prometa; Ugovor broj: UG-1118/13-1, od 21.10.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Combis" d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 732.357 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu, "Combis" d.o.o. Sarajevo. Prema zapisniku sa otvaranja ponuda ponuđena cijena iznosi 777.435 KM. Nakon obavljenih pregovora, upućen je zahtjev za dostavu konačne ponude. Prihvaćena je konačna ponuda u iznosu od 732.357 KM.

- **Predmet nabavke: Proširenje UMTS mreže rujan 2013; Ugovor broj: UG-1151/13-1, od 06.11.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 1.527.577 EUR ili 2.987.681 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb. Ponuđena cijena iznosila je 1.753.007 EUR. Nakon obavljenih pregovora i usuglašavanja uvjeta plaćanja, upućen je poziv za dostavu konačne ponude. Kao i u prethodnom tenderu, predstavnici izabranog kandidata su na pregovorima odgovorili da nisu u mogućnosti odobriti dodatni popust na ponuđenu cijenu opreme, jer su cijene sukladne sa cijenama za 2012/2013. godinu, koje su ugovorene prilikom potpisa inicijalnog ugovora. Prihvaćena je ponuđena konačna cijena u iznosu od 1.527.577 EUR.

- **Predmet nabave: Nabava radio linkova; Ugovor broj: UG-206/13-1, od 25.02.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 479.563 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb. Ponuđena cijena iznosila 500.099 KM, a nakon obavljenih pregovora ponuđena je konačna cijena od 479.563 KM.

- **Predmet nabave: Proširenje radijske UMTS mreže; Ugovor broj: UG-580/13-1, od 04.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 1.991.115 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je kandidatu "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb. Ponuđena cijena iznosila 2.269.720 KM, a nakon više obavljenih pregovora ponuđena je konačna cijena od 1.991.115 KM. Smanjenje se najvećim dijelom odnosi na korigirane količine opreme, sukladno uvjetima na terenu.

- **Predmet nabave: Nabava radova nadogradnje i rekonstrukcije infrastrukture na području RS; Ugovor broj: UG-578/13-1, od 04.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Delta MD" d.o.o. Banja Luka; Iznos ugovora: 200.000 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Delta MD" d.o.o. Banja Luka. Prema Zahtjevu za pokretanje postupka prijedlog je bio Otvoreni postupak, dok po Odluci Uprave od 13.03.2013. godine, odlučeno je da se nabava izvrši putem pregovaračkog postupka. Predmetnom postupku nabave prethodila su dva neuspjela otvorena postupka. Ponuđena cijena je iznosila 271.398 KM, a nakon obavljenih pregovora ponuđena je konačna cijena od 269.458 KM, dok je ugovor potpisana u iznosu od 200.000 KM.

- **Predmet nabave: Proširenje IPTV sustava; Ugovor broj: UG-885/13-1, od 06.09.2013. godine; Izabrani ponuđač: "ISKON Internet" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 874.088 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "ISKON Internet" d.d. Zagreb. Ponuđena cijena iznosila 1.068.519,61 KM, a nakon više obavljenih pregovora ponuđena je konačna cijena od 874.088 KM, iz ponude izuzeta je produžena garancija za 2. i 3. godinu korištenja licenci.

- **Predmet nabave: Nadogradnja komutacijskih i upravljačkih sustava; Ugovor broj: UG-1110/13-1, od 21.10.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Nokia Solutions and Networks" d.o.o. Zagreb; Iznos ugovora: 1.676.436 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Nokia Solutions and Networks" d.o.o. Zagreb. Ponuđena cijena iznosila 6.947.709 KM, a nakon više obavljenih pregovora ponuđena je konačna cijena od 1.676.436 KM, što u odnosu na prvočitnu ponudu predstavlja smanjenje od 5.271.273, koje je rezultat značajnog reduciranja ponude, sukladno trenutnim potrebama Društva. Pored ostalog, iz ponude je isključena produžena garancija za 3 godine, što je uticalo na sniženje ponuđene cijene za 15 %.

- **Predmet nabave: Nabava Upgrade TEMS CellPlanner SW licenci; Ugovor broj: UG-659/13-1, od 25.06.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Kodar Inženjering" d.o.o. Banja Luka; Iznos ugovora: 218.987 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Kodar Inženjering" d.o.o. Banja Luka. Ponuđena cijena iznosila 257.632 KM, a nakon obavljenih pregovora ponuđena je konačna cijena od 218.987 KM.

- **Predmet nabave: Nabava usluga održavanja (SLA) za 2013.g. opreme proizvođača Ericsson koju HT ima u svojoj mreži; Ugovor broj: UG-750/13-1, od 09.07.2013. godine; Izabrani ponuđač: "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb; Iznos ugovora: 2.492.759 KM**

Poziv za dostavu ponuda upućen je samo kandidatu "Ericsson Nikola Tesla" d.d. Zagreb. Ponuđena cijena iznosila 3.107.655 KM, a nakon više obavljenih pregovora i smanjenih prvobitnih zahtjeva ponuđena je konačna cijena od 2.492.759 KM.

12. Komentar

Uprava Društva je dostavila Očitovanje na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvješća, broj: F-04-01-2073/14-1, od 24.06.2014. godine, uz koji je priložila i dodatnu dokumentaciju.

U dostavljenom aktu, koji u biti predstavlja komentar na predmetni Nacrt, samo je dato pojašnjenje za konstatacije u nalazu vezane za točku 5. Sustav internih kontrola, a koje se odnosi na raspoređivanje uposlenika. Obzirom na priložene dokumentaciono opravdane dokaze, isto smo prihvatili i uključili u konačan Izvještaj.

**Rukovodilac Sektora
za finansijsku reviziju**
Mirsada Janjoš, dipl.oec.

Vođa tima
Sead Čorbo, dipl. oec.

Član tima
Ivana Nikolić, dipl. oec.

IV. REZIME DANIH PREPORUKA

Izvršenom revizijom poslovanja Društva za 2013. godinu konstatirali smo određen broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo sljedeće preporuke:

Poduzeti aktivnosti na konačnom međusobnom usklađivanju donesenih akata i njihovom usuglašavanju sa važećom zakonskom regulativom. Dosljedno i u potpunosti poštivati sve usvojene akte i procedure i kontinuirano pratiti njihovu realizaciju;

Dosljedno poštivati Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, kao i njegove provedbene propise, a posebice u dijelu popunjavanja računovodstvenih iskaza;

Prihode evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, sukladno točkama 22. i 92. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvješća;

Poduzeti aktivnosti u cilju racionalizacije i smanjenja svih vrsta troškova poslovanja. Izvršiti analizu i preispitati opravdanost i visinu svih vrsta primanja, naknada i ostalih materijalnih prava zaposlenih i o tome obavijestiti organe upravljanja;

Inicirati aktivnosti na izmjenama važećeg Kolektivnog ugovora, kako bi se prava uposlenih racionalizirala i svela u realne okvire, primjerene općem stanju i sadašnjoj situaciji u zemlji;

Preispitati sve investicije u tijeku i iste priznati sukladno zahtjevima iz standarda;

Radi realnog iskazivanja ukupnog prometa izdataka i prihoda preispitati članak 113. Pravilnika o računovodstvenim politikama, prema kojem je definirano da se ispravka vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja sačinjava za sva nenaplaćena potraživanja od kupaca starija od 120 dana od datuma isporuke, a što se evidentira na teret vrijednosnog usklađivanja, dok se naknadni povrat iznosa koji su prethodno otpisani oprihoduje u korist naknadno utvrđenih prihoda iz ranijeg perioda;

Kontinuirano unaprijedjavati interne procedure upravljanja potraživanjima, kako bi se preduprijedilo nastajanje potraživanja po korisnicima, koja u konačnici neće biti naplaćena. Pobiljsati i iskoristiti sve mehanizme i raspoloživu tehnologiju kako bi ispravke potraživanja u narednom periodu bile manje;

Izvršiti analizu unaprijed plaćenih troškovi nabave materijala i zatvoriti stara potraživanja;

Sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH vršiti usuglašavanje stanja obveza na dan 31. prosinac tekuće godine i sve razlike utvrđene po konfirmacijama rješavati blagovremeno;

Troškove, investicije i obveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, sukladno točkama 22. i 96. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvješća, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37 – Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva.